

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Кафедра журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**СПЕЦИФІКА ВИСВІТЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ В
УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА**

Студента 2 курсу, групи 2МЖ
Освітньої програми *Журналістика.
Медіакомунікації*
Галузі знань *06 Журналістика*
Спеціальності *061 Журналістика*
Ступеня вищої освіти *магістра*
Починка Євгенія Васильовича

Науковий керівник: Шкляр В.І.,
професор, доктор філологічних наук

Розширена шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2023 рік

АНОТАЦІЯ

Починок Є.В. Специфіка висвітлення військової тематики в українських медіа. Спеціальність 061 Журналістика. ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2023.

З початком російської агресії проти України матеріали на військову тематику заповнили медіапростір України. Війна, на жаль, стала частиною життя кожного українця. Саме тому населення почало потребувати оперативного та достовірного інформування про діяльність Збройних Сил України та події на фронті.

Метою роботи є визначення особливостей висвітлення військової тематики в масових та вузькоспеціалізованих українських ЗМІ. А також дослідження тенденцій розвитку та трансформації вузькоспеціалізованих військових медіа.

Ключові слова: військова тематика, вузькоспеціалізовані медіа, військова журналістика, армія

ANNOTATION

Pochynok Y.V. Specifics of coverage of military topics in the Ukrainian media Specialty 061 Journalism. VSPU named by M. Kotsyubynsky. Vinnytsia, 2023.

With the beginning of the Russian aggression against Ukraine, military-related materials flooded the media space of Ukraine. War, unfortunately, has become a part of the life of every Ukrainian. That is why the population began to need prompt and reliable information about the activities of the Armed Forces of Ukraine and events at the front.

The purpose of the work is to determine the features of coverage of military topics in mass and highly specialized Ukrainian mass media. As well as a study of trends in the development and transformation of highly specialized military media.

Keywords: military topics, highly specialized media, military journalism, army

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ І. ВІЙСЬКОВА ТЕМАТИКА У СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА	8
1.1. Функції та роль військової тематики у системі українських медіа	8
1.2 Військова журналістика в українській системі ЗМІ.....	14
1.3. Військова тематика у масових українських медіа.....	19
РОЗДІЛ ІІ. Специфіка висвітлення військової тематики в українських масових медіа	25
2.1. Військова тематика в ефірах телеканалу «ICTV» та «1+1» у період російської агресії.....	25
2.2. Специфіка висвітлення військової тематики в умовах російської агресії українськими онлайн-медіа на прикладі національних інформаційних агентств «Укрінформ» та «УНІАН».....	42
РОЗДІЛ ІІІ. Специфіка висвітлення військової тематики у вузькоспеціалізованих медіа та виданнях.....	52
3.1. Жанрові аспекти газети «Крила України»	52
3.2. Специфіка та особливості медіапроектів «РекрутUA», «Армія сьогодні» та «Техніка війни» Військового телебачення України	62
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74

ВСТУП

Актуальність дослідження

Збройні сили – одна із найважливіших інституцій будь-якої держави, оскільки саме вони є гарантом незалежності та територіальної цілісності кожної держави. Зі здобуттям незалежності значно зросла потреба у формуванні позитивного іміджу нової української армії, яка уже мала свої військові звичаї та традиції. Тим більше, що із лібералізацією суспільства нова інституція почала привертати увагу як журналістів, так і населення. На початку 2000-х Україна починає брати участь у миротворчих місіях під егідою ООН, НАТО та інших міжнародних організацій. Це й стає поштовхом до формування української воєнної журналістики. У результаті цього з'являються перші українські військові кореспонденти або ж військкори. Тобто, журналісти, які висвітлюють події війни і, як правило, безпосередньо перебувають на фронті або спілкуються з військовими. Одним із найвідоміших є Андрій Цаплієнко. З початком на Сході України спочатку АТО/ООС інтерес народу до військової тематики значно виріс. Оскільки, у реаліях війни вона почала займати вагоме місце у медіапросторі як України, Європи та всього світу загалом. Зокрема, значно зросла потреба у висвітленні героїзму українських захисників та захисниць, боротьбі проти ворожої пропаганди та проведення власних інформаційно-психологічних операцій, які спрямовані на деморалізацію ворога. Окрім того, значно зросла потреба у залученні потенційних добровольців до Збройних Сил, Сил територіальної оборони, Національної поліції, Національної гвардії та добровольчих формувань. Саме тому суспільство почало відчувати велику потребу в якісному, достовірному та оперативному інформуванні про ситуацію на фронті. Не менш важливим є й функція формування позитивного іміджу як українського військовослужбовця окремо, так і Збройних сил в цілому. Оскільки ворог кидає великі ресурси на демонізацію образу

українських військових в очах як власної аудиторії, так і громадян інших країн.

Мета дослідження – визначити особливості висвітлення військової тематики в масових та вузькоспеціалізованих українських ЗМІ. Дослідити тенденції розвитку та трансформації вузькоспеціалізованих військових медіа.

Для реалізації мети визначено основні завдання кваліфікаційної роботи:

- Визначити особливості, функції та роль військової тематики у системі українських медіа;
- Дослідити особливості зародження, функціонування та трансформації вузькоспеціалізованих військових медіа України;
- Проаналізувати уже існуючі наукові роботи на тему висвітлення військової тематики;
- Визначити специфіку висвітлення військової тематики у масових українських медіа в умовах російської агресії;
- Здійснити порівняльний аналіз висвітлення військової тематики в українських медіа в період російсько-української війни.

Об’єкт дослідження – телевізійні матеріали на військову тематику телеканалів «1+1» та «ICTV», публікації на військову тематику національних інформаційних агентств «Укрінформ» та «УНІАН», публікації газети «Крила України», медіапроекти Військового телебачення України «РекрутUA», «Армія сьогодні» та «Техніка війни»

Предмет дослідження – особливості висвітлення діяльності Збройних Сил України, ключових подій російсько-української війни та функціонування армії в масових та вузькоспеціалізованих українських медіа.

Методи дослідження. Під час роботи над кваліфікаційною роботою було використано історичний метод, зокрема було здійснено екскурс в історію розвитку та функціонування. Так, досліджено саме зміст публікацій та медіаматеріалів на військову тематику. Також у межах роботи було використано теоретичні методи: аналіз, синтез. А за допомогою

компаративного методу було проведено порівняльна характеристика висвітлення військової тематики у різні періоди незалежності України.

Джерела дослідження. Серед наукових досліджень, присвячених особливостям висвітлення військової тематики у масових українських ЗМІ та особливостям функціонування вузькоспеціалізованих військових медіа, найбільший інтерес становлять праці таких українських науковців, як: С.Сегеда, О.Покотило, С.Горевалов, С.Кость, О.Чубук й ін.

Апробація результатів дослідження. Наукова стаття «Специфіка висвітлення військової тематики в українських медіа за період російсько-української війни» була опублікована в збірнику наукових статей кафедри журналістики, реклами й зав'язків з громадськістю «Журналістика й мистецтво слова»: збірник наукових статей / Гол. редактор В.М. Каленич; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вип. 15. Вінниця, 2023.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи. У межах цього дослідження була вперше проаналізовано характерні риси висвітлення військової тематики в українських медіа, а також особливості функціонування вузькоспеціалізованих військових медіа.

Практичне значення. Результати дослідження можна використати при написанні наукових праць, студентських наукових і кваліфікаційних робіт. Також інформацію можна використати при подальшому дослідженні висвітлення військової тематики в українських медіа.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (20 позицій). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 76 сторінок. Список використаних джерел поданий на 3 сторінках.

РОЗДІЛ І. ВІЙСЬКОВА ТЕМАТИКА У СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА

1.1. Функції та роль військової тематики у системі українських медіа

Військова тематика в системі засобів масової інформації відіграє важливу роль. ЗМІ використовуються для інформування громадськості про військові події, конфлікти, стратегічні питання безпеки та інші аспекти військової справи. Ця тематика може бути представлена у різних форматах, таких як новини, документальні фільми, аналітичні статті, інтерв'ю з експертами тощо.

Військова тематика є не тільки джерелом інформації про події на військовому фронті та війську, але й виступає важливим чинником формування суспільної думки, впливу на громадські настрої та взаєморозуміння між країнами та культурами.

Засоби масової інформації мають великий вплив на формування громадської думки щодо військових подій та політики безпеки. Інформаційні повідомлення, коментарі експертів і аналітичні матеріали можуть впливати на погляди громадян та формувати їхню думку. Також журналісти можуть надавати глибокий аналіз військових подій, допомагаючи аудиторії зрозуміти глибинні причини конфліктів, геополітичні аспекти та наслідки військових дій.

Також у системі ЗМІ військова тематика може бути використана для виховання патріотизму у громадян, викликаючи гордість за свою країну, армію та їхні досягнення. Окрім того, вона допомагає формувати їх ставлення до інших країн та їхніх військових дій.

З іншого боку цей вид тематики є важливим у питанні військової та гуманітарної безпеки. Зокрема, журналісти, через канали комунікації, мають можливість звертати увагу світової спільноти на такі важливі теми, як зброя

масового знищення, боротьба з тероризмом, акти геноциду та інші аспекти безпеки. Також, медіа можуть звертати увагу на гуманітарні аспекти військових конфліктів, зокрема на важливість надання гуманітарної допомоги та підтримки постраждалим.

Ця тематика має ряд своїх функцій, зокрема серед них можна виділити наступні:

Функція інформування. Через засоби масової інформації журналісти надають громадськості актуальну інформацію про військові конфлікти, події на військових театрах, дипломатичні відносини між країнами, військові стратегії та технології. Тобто, допомагає громадянам зрозуміти поточні події та їхні наслідки.

Функція аналізу та експертизи. До неї входять аналітичні матеріали, коментарі експертів та інтерв'ю зі спеціалістами, що допомагають пересічним читачам, глядачам та слухачам розібратися у складних військових та політичних питаннях.

Просвітницька функція. Матеріали на військові теми можуть викликати інтерес глядачів та читачів, особливо тих, хто цікавиться бойовою технікою, стратегіями та військовою історією.

Формування громадської думки. Матеріали на військову тематику можуть впливати на погляди та переконання суспільства щодо війни, миротворчої діяльності та армії.

Політична функція. Інформація, подана у межах цієї тематики, може впливати на політичні рішення, вибори та громадську думку стосовно військових дій та оборони країни.

Патріотична функція. Військова тематика, особливо в умовах війни, може пробуджувати у населення патріотичні почуття та гордість за свою державу, підсилювати національне єднання та сприяти підтримці військової боротьби.

Функція гласності та прозорості. Засоби масової інформації відіграють важливу роль у виявленні та розкритті недоліків у військовій сфері, сприяючи гласності та прозорості в діяльності збройних сил.

Військова тематика в ЗМІ важлива для розуміння важливих геополітичних, соціальних та культурних викликів, пов'язаних із військовими конфліктами та безпекою.

Засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні суспільної думки щодо військових подій, тому потрібно, щоб інформація була надійною, об'єктивною і збалансованою.

Так, при формуванні матеріалу на військову тематику, журналіст має зважати на дотримання наступних аспектів:

- Об'єктивність і достовірність: ЗМІ повинні намагатися надавати об'єктивну та достовірну інформацію про військові події, уникати спекуляцій та враховувати різні точки зору.
- Безпека та конфіденційність: Потрібно бути обережними із розголошенням конфіденційної військової інформації, щоб не порушувати національну безпеку.
- Патріотизм і суспільна думка: ЗМІ можуть сприяти формуванню національного патріотизму. Проте. У той же час, повинні уникати розголошення секретної інформації, яка може шкодити національній безпеці.
- Військові операції та гуманітарні аспекти: ЗМІ можуть звертати увагу на гуманітарні аспекти військових конфліктів, такі як вплив на цивільне населення, біженців, гуманітарна допомога тощо.
- Аналіз і експертиза: ЗМІ можуть залучати експертів для аналізу військових подій та надання глибоких знань глядачам і читачам.
- Військова етика: ЗМІ повинні поважати військову етику та уникати сенсаційних заголовків, які можуть образити військовослужбовців чи їх родини.

Наприкінці минулого століття Україна здобула свою незалежність. У зв'язку з цим, як і притаманно кожній країні, розпочалось формування нових державних інституцій. Зокрема, власних Збройних сил зі своїми військовими традиціями та звичаями. Виникла велика потреба в інформуванні громадян про діяльність війська, формування його позитивного іміджу та залучення потенційних добровольців.

Дедалі частіше починають з'являтися публікації у виданнях, сюжети на телеканалах та ефіри на радіо, які присвячені Збройним Силам України. Проте довгий час українське суспільство мало пацифістські погляди на життя та майбутнє країни, тому з часом інтерес до цієї теми почав поступово згасати. Проте в історії незалежної України траплялись такі випадки, які повертали зацікавленість. Це, зокрема, ядерне роззброєння України наприкінці 20 століття, територіальний конфлікт між росією та Україною за острів Тузла та участь українських військових у миротворчих місіях під егідою ООН на початку 21 століття.

Ситуація кардинально змінилась з початком агресії російської федерації проти України. Пропагандистська машина ворога направила всі зусилля для того, аби демонізувати українських військовослужбовців, перевернути історію та цілеспрямовано викривити факти. Як вважає науковець Гандзюк В.О., «російські ЗМІ, озброївшись агресивною пропагандистською машиною, вдаються до штампування вигадок, провокацій і неприкритої неправди про ситуацію в Україні» [3]. Саме тому суспільство відчувало велику потребу в інформуванні про перебіг подій війни на Сході України.

З початком російсько-української війни інтерес народу до військово-політичних подій стрімко виріс. З 2014 року в Україні надзвичайно затребуваним є матеріали та видання, зміст яких пов'язаний із військовим конфліктом на Сході України.

У ході антитерористичної операції (АТО), яку у 2018 році було перейменовано на операцію об'єднаних сил (ООС), загинули сотні українців, відтак всі події, що відбуваються на Сході України, новини із зони АТО/ООС

не просто цікавлять, а й дуже гостро сприймаються усім населенням України. [9, С.199]. Тобто відбулась зміна пріоритету висвітлення тем, оскільки основна увага як журналістів, так і громадськості була прикута до подій війни на Донбасі.

Це внесло і свої корективи у роботу журналістів, при висвітленні подій на фронті. Висвітлення воєнних дій – одне з найскладніших завдань для будь-якої журналістської організації або журналіста, і не тільки через небезпеку для здоров'я і життя репортера. Дуже складно оцінювати й зважувати уривчасту та суперечливу інформацію, з'ясовувати, що саме відбувається, і подати об'єктивну картину подій, особливо якщо мова йде про рідну країну самого репортера. [20, С.270].

Окрім того, з'явився ряд правил та рекомендацій щодо роботи журналістів в місцях проведення бойових дій. Зокрема, медіаексперт Ігор Куляс у своїй статті «Стандарти і етика в умовах неоголошеної війни» розкриває особливості основних журналістських стандартів при роботі над матеріалом, що пов'язаний з висвітленням військових дій. [8].

Так, на його думку, журналіст має подавати інформацію, яка пов'язана з бойовими діями, лише тоді, коли він сам повністю переконаний у достовірності фактів. Чим більша кількість людей підтверджують конкретну подію, чи факт, тим краще, але медійнику також слід взяти за правило не ігнорувати ті свідчення, які суперечать іншим. Проте, в умовах війни, є важливим захист джерела інформації, оскільки розкриття особи може загрожувати її життю та безпеці.

Щодо інформації про поранення, загибель, зникнення безвісти чи потрапляння в полон конкретних осіб потрібно відноситись з великою обережністю. Опублікувавши неперевірену та хибну інформацію, журналіст таким чином може заподіяти серйозної та неправомірної шкоди родичам цих людей, а також поставити під загрозу життя військовослужбовця, який перебуває у полоні. Для розповіді про сьогоднішню подію у зоні окупації або місцях проведення бойових дій категорично забороняється використовувати

архівні кадри без відповідної позначки «Архів». Також при формуванні сюжетів та ефірів з прифронтових територій розкривати особистість цивільних людей можна лише в тому випадку, якщо журналіст переконаний, що такими діями він не наражає їх або їхніх рідних на ще більшу небезпеку. Окрім того, важливо зауважити, що автори матеріалів які висвітлюють бойові дії не мають публікувати та розкривати данні наступного характеру: точна інформація про переміщення та місця дислокації військ чи окремих підрозділів, кількість військових на різних ділянках бойових дій, точні дані про види й кількість озброєння конкретних підрозділів, інформація про плани командирів, про тактику ведення бойових дій. [8]

Окремим є й питання збалансованості подачі думок. Через цинічні дії ворога як до цивільного населення, так і до представників преси було прийнято вважати так звані ДНР та ЛНР терористичними організаціями. Це фактично зробило неможливим транслювання думок та надання бойовикам слова в українських засобах масової інформації.

У таких умовах і виникло питання щодо принципів роботи журналістів з терористами. Зокрема у резолюції ЮНЕСКО про «Тероризм та ЗМІ» 2002 року. У ній виокремлюється три основних принципи:

- Безпека потенційних жертв. Журналіст повинен уникати дій, які можуть зашкодити полоненим та іншим людям, які знаходяться у зоні ризику. Також для безпеки цивільного населення слід утриматись від контакту з терористами.

- Професійність засобів масової інформації. Потрібно бути максимально обережним при поданні інформації про терористичні формування, а особливо про контртерористичну операцію. Також не можна використовувати монтаж або редактуру фото, щоб викривити реальність, для більшого драматизму та сенсаційності. Потрібно проявляти повагу до родичів та близьких загиблих або потерпілих, не можна зловживати кадрами, які містять сцени жорстокості.

- Безпека журналістів. Журналіст завжди повинен завжди мати та позначати себе спеціальними визнаними емблемами. Журналісту заборонено брати до рук зброю, інакше він уже стає військовим на полі бою. Оскільки, журналісти, що перебувають у районах збройного конфлікту, розглядаються як цивільні особи лише якщо вони не чинять дій, несумісних з цим статусом. І військові закони, права і обов'язки застосовуються до тих, хто відкрито носить зброю або веде бойові дії відповідно до законів і звичаїв війни.

Окрім висвітлення подій з фронту в українських журналістів з'явилась нова місія – боротьба з російською пропагандою, яку ворог поширював як на території нашої країни, так в медіапросторі країн-партнерів України.

1.2 Військова журналістика в українській системі ЗМІ

Одразу ж після того, як Україна сформувала власні Збройні Сили з'явилась нагальна потреба у залученні потенційних добровольців до своїх лав, об'єктивному викладу інформації про українське військо та інформуванню громадян про важливі військово-політичні події.

Це спонукало до створення вузькоспеціалізованих каналів поширення інформації. Зокрема, почали з'являтися періодичні друковані видання на військову тематику, які писали безпосередньо діючі військовослужбовці.

Надія Німець у своєму науковому дослідженні «Українська військова преса: теоретичні та історичні аспекти» [9] пропонує виділяє наступні аспекти, на яких має базуватись кінцева типологія вузькоспеціалізованих військових видань:

- Наповненість видання вузькоспеціалізованою термінологією;
- Співвідношення матеріалів, які стосуються безпосередньо військової тематики та матеріалів іншого спрямування;
- Обсяг видання та його періодичність;
- Цільову аудиторію видання (вузькоспеціалізоване чи доступне пересічному читачеві);
- Форму організації видання (державне, приватне);

- Форма власності друкованого видання (видання Міністерства Оборони України, видання інших військових структур, видання вищих військових навчальних закладів, приватні видання).

Також слід врахувати, що українська військова преса значний період існувала в умовах недержавності. У пацифістському суспільстві нема потреби у військовій пресі, у військовому дискурсі, в медіатизації героїки війни, в морально-психологічній підготовці суспільства до можливих майбутніх кривавих битв за державність [7, С.146].

Так у приклад військової періодики можна привести газету «Крила України», яка виходила щотижневим друком з 27 серпня 1999 року та інформувала громадськість про діяльність Повітряних Сил Збройних Сил України. Головний офіс часопису знаходився у Вінниці, а першим редактором став Сергій Свенцицький.

У серпні 1992 року, до першої річниці незалежності України, за ініціативи полковника Національної гвардії України та журналіста Володимира Коркодима, у друк, на громадських засадах вийшов журнал «Військо України». А уже з 1994 року видання набуває статусу Центрального друкованого органу Міністерства оборони України, головний офіс якого знаходився у Києві. Часопис ставив за мету висвітлити діяльність Збройних Сил України та події у сфері оборони та безпеки. Першим його головним редактором В'ячеслав Болотнюк. 19 грудня 2018 року на світ вийшов останній випуск журналу. Відповідно до Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» [13] часопис припинив свою діяльність. Журналісти видання перейшли до редакції, тоді ще новоствореного, інтернет-ресурсу «АрміяInform».

Ще одним представником військових часописів, які були створенні Міністерством Оборони України у перші роки незалежної нашої країни є журнал «Наука і оборона». Перший випуск видання вийшов у друк 1994 року. Публікації журналу мають на меті висвітлити сучасні військово-

технічні та військово-політичні проблеми розбудови, реформування та становлення Збройних Сил України, поширити воєнно-наукові знання серед громадян, а також сприяти професійному розвитку українських військовослужбовців.

Можна стверджувати, що військові видання формувалися протягом багатьох десятиріч у складному соціально-політичному середовищі. З часом вони набували певних ознак – утверджувались властиві тільки військовій періодиці проблемно-тематичні напрями, організовувалось читацьке середовище та специфічна для військовиків структура періодичних видань. [9, С.201]

Прогрес не стоїть на місці. Останні роки в Україні спостерігається трансформація друкованих видань у інтернет-ресурси. Зокрема й через впровадження Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації». Військова періодика не стала виключенням. У зв'язку з вищезазначеним законом періодичні військові видання припинили своє існування, а у грудні 2018 року Міністерством Оборони України було створене інформаційне агентство «АрміяINFORM», до штату якого перейшла велика кількість журналістів із військових періодичних видань.

Онлайн-ресурс кожного дня оперативно інформує громадян про новини у сфері оборони України та про події російсько-української війни. Через універсальність Інтернету, «АрміяINFORM» стала мультимедійною платформою, на якій журналісти агентства мають змогу поширювати текстові, ілюстративні, відео та аудіоматеріали.

Окремою гілкою розвитку військової журналістики є телевізійні проєкти, журналісти яких створюють відеоконтент для подальшого поширення на телебаченні та інтернет-платформах.

Так, відповідності до наказу Міністра оборони України від 12 грудня 1992 року в Україні створюють Телерадіоцентр Військово-Морських Сил України «Бриз», місцем дислокації якого виступає місто Севастополь. Серед

основних завдань можна виокремити: інформування військовослужбовців та громадян про діяльність керівництва і уряду України, Міністерства оборони і ВМС України, соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей, а також – створення художніх, документальних та навчальних програм. Перший вихід в ефір відбувся на каналі Севастопольської регіональної державної телерадіокомпанії в програмі «Новини Севастополя». Журналісти телерадіоцентру підготували телевізійний сюжет, який розповідав про діяльність Військово-Морських Сил України. У 1994 році ТРЦ «Бриз» очолює український морський офіцер, громадський діяч, публіцист, журналіст, поет та дослідник історії українського флоту Мирослав Мамчак. За його безпосереднього керування розпочалось створення власної технічної бази і організація цілодобового мовлення телерадіокомпанії на власних теле- і радіоканалах СХ, УКХ та ФМ-мовлення. ТРЦ «Бриз», на той час, став першою телерадіокомпанією на пострадянському просторі. Також це перша він став першою телерадіокомпанією на Кримському пів-острові, яка здійснювала своє мовлення українською та частково кримськотатарськими мовами. Після початку українсько-російської війни та окупації росіянами Криму, більша частина військовослужбовців та працівників переїхали до Одеси, де знову розпочали діяльність телерадіокомпанії, як телестудія Міністерства оборони «Бриз» з обмеженим часом телевізійного мовлення.

Окрім того, 6 червня 1995 року було створено Військове телебачення України – підрозділ Центральної телерадіостудії Міністерства оборони України. Його метою є оперативне, достовірне та об'єктивне інформування громадян щодо подій, які точаться навколо Збройних сил України та російсько-української війни. За час свого існування підрозділ випустив ряд медіапроектів, які мають на меті проінформувати звичайних громадян про події у війську, а також сформувати позитивний імідж та підняти рейтинг української армії. Серед медіапроектів представлені наступні: «ШКОЛА ВІЙНИ», «Армія сьогодні», «PRO Військо», «Техніка війни», «Рекрут.ua», «ТИ В ЗСУ» тощо. Створенням контенту займаються військові журналісти,

які перебувають у найгарячіших точках російсько-української війни. Серед них був і автор медіапроєкту «Рекрут.ua» Олексій Чубашев, який загинув 10 червня 2022 року у боротьбі за незалежність та територіальну цілісність України з російськими окупантами.

Також українська військова журналістика почала пробиватись і на радіо. Так, 1 березня 2016 року розпочала своє мовлення державна військова радіостанція України «Армія FM». На початку свого зародження мовлення транслювалось виключно в мережі Інтернет, проте згодом станція почала вести свою трансляцію через супутник та поступово розширювати FM-діапазон, який охоплює ряд регіонів України. Зокрема, Херсонщину, Київ, Житомир, Львів, Запоріжжя, Миколаїв, Вінницю, Полтаву, Бердичів та Новоград-Волинський та Схід України. Тематика ефірів є доволі різноманітною. Так в ефірі радіо транслюються композиції зарубіжних та українських виконавців, випускаються інтерв'ю з громадськими діячами, волонтерами, активістами, юристами, історії українських героїв російсько-української війни, подяки від українців військовослужбовцям ЗСУ та програми історичного спрямування.

Окрім того, слід виокремити ряд видань, які випускались до друку виключно на прифронтових територіях України. У деяких випадках друковані ЗМІ взагалі ставали чи не єдиним засобом отримання інформації військовослужбовцями сил антитерористичної операції (АТО). Для цивільного населення, у тому числі громадян на тимчасово окупованих територіях та деяких інших цільових аудиторій, окремими тиражами виходили спецвипуски відомчих військових видань. Однак, як показала практика, вони не змогли охопити достатню аудиторію серед військових і населення зони бойових дій [15, С.10]. Серед таких можна виокремити видання «Військовий кур'єр України» та польову версію газети «Народна армія». Свіжі випуски періодики виходили кожного тижня і були орієнтовані на військовослужбовців, які безпосередньо знаходились на лінії фронту. Проте у зв'язку із прийняттям виконанням вимог Закону

України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» [13], видання припинили своє існування, а значна кількість журналістів перейшла до вище згаданого інформаційного агентства «АрміяINFORM».

1.3. Військова тематика у масових українських медіа

До початку російської агресії та окупації Криму військову тематику не часто можна було зустріти в ефірах та на шпальтах ЗМІ. В основному журналісти висвітлювали лише ключові події, які пов'язані з українським військом. Зокрема, ядерне роззброєння української армії, миротворчі місії в Іракові, територіальний конфлікт за острів Тузла з російською федерацією.

Найбільшої уваги у масових ЗМІ військова тематика набула в умовах військової агресії російської федерації. З її початком в ефірах телебачення, радіо та на шпальтах газети дедалі частіше почали з'являтися матеріали, які розповідали про військову окупацію Криму та перебіг боїв на Сході України. Дедалі частіше гостями новинних випусків та ток-шоу ставали представники вищого військового керівництва, військовослужбовці та волонтери.

Воєнні дії також викликали потребу в залученні до лав Збройних Сил України нових військовослужбовців. Так, в ефірах телеканалів почали з'являтися ролики соціального характеру, які мали на меті залучити потенційних добровольців до служби у лавах силових підрозділів.

У таких роликах образ українського військовослужбовця подається як героя-визволителя та людини, яка залишила своє цивільне життя й пішла воювати за незалежність України. Серед основних меседжів, які в них поширювались можна виділити «Жоден з нас не народжений для війни, але всі ми тут зараз, щоб захистити нашу свободу».

Великої популярності також набув жанр репортажу. Дедалі частіше журналісти почали відвідувати місця проведення бойових дій та роботи звідти телесюжети.

Також великою потребою стала боротьба з російською пропагандою, яка створила цілий конвеєр з виробництва фейків та дезінформації, що націлені на демонізацію українського суспільства та українських захисників й захисниць. Деякі провідні українські телеканали почали створювати медіaproграми, метою яких була протидія цій пропаганді. Серед таких можна виокремити телеканал ICTV та телепрограми «Антизомбі» й «Громадянська оборона». У їх випусках ведучі розвінчували фейкову інформацію росіян, яка, зокрема, була пов'язана і з війною на Сході України.

З початком повномасштабного наступу російських військ на територію України, потреба в інформуванні громадськості про події війни зросла ще більше, оскільки тисячі українців взяли до рук зброю та стали на захист територіальної цілісності України. У перші дні російська пропаганда активно використовувала хаос та на нашу ж паніку проти нас. Це спонукало журналістів до боротьби з дезінформацією ворога, яка поширювалась не лише в Україні, а й за кордоном.

Саме задля того, аби оперативно та достовірно інформувати громадян про події війни, в українському медіапросторі було створено національний телемарафон «Єдині новини». Зокрема, до його складу ввійшли команди провідних українських телеканалів «Інтер», «1+1», «UA: Перший», «СТБ», «UA: Культура», «ICTV», Рада ТРК Київ та журналісти декількох провідних радіостанцій. Це дозволило українцям цілодобово отримувати інформацію з фронту.

Після 24 лютого робота практично усіх журналістів і редакцій через наявність всеосяжної небезпеки як для них, так і для всього населення країни опинилася в умовах війни, – у зв'язку із можливими «прильотами» ворожих ракет до будь-якої точки України. Понад те, спостерігається закономірність: чим довше триває війна, тим більше журналістів долучається до висвітлення її перебігу, реалій життя збройних захисників країни [19, С.270]

Загалом тема війни стала невід'ємною частиною українського медіапростору. Оскільки перед журналістами постав ряд завдань у

питаннях інформування громадян про ключові події, підняття бойового духу співвітчизників та боротьбі з російською пропагандою.

Матеріали на військову тематику були представленні у широкому спектрі: починаючи від коротких текстових повідомлень, закінчуючи багатосерійними документальними фільмами.

Матеріали про війну були найоперативніше представленні на телебаченні та радіо, у соціальних мережах, у друкованих ЗМІ частіше оприлюднювалися аналітичні матеріали, актуальність яких через неоперативне подання не зменшується. Отже, у друкованих ЗМІ переважала аналітика, на сайтах медіа та у соціальних мережах здебільшого подавалися короткі матеріали інформаційного характеру. Жанрово найчастіше використовувалися блискавки, термінові повідомлення, інформаційні замітки, репортажі. Рідше аналітичні статті, нариси, огляди преси, інтерв'ю. [5, С.849]

Також з початком повномасштабної агресії росії, широкою популярністю у населення почали користуватись онлайн-ресурси. Оскільки завдяки своїй універсальності вони мали змогу оперативно передавати інформацію у формі текстових повідомлень, зображень, відео та аудіо.

Окремо хочемо звернути увагу на зростання популярності платформи Telegram як засобу поширення медійної інформації. Про це, зокрема, свідчать й кількісні показники. Кількість користувачів Telegram в Україні у 2019 році складала 4,5 мільйонів осіб, а вже у 2021 році цим інструментом користувалися більше 70 процентів громадян. Відповідно, як засіб масової інформації його використовували представники влади, інфлуенсери, громадські активісти та волонтери. [5, С.849]

Проте задля розширення своєї аудиторії оперативні канали часто постять «інсайдерську» інформацію не вказуючи першоджерело. Таким чином, читачі цих каналів самі стають жертвами дезінформації і продовжують поширювати її в маси.

Також українським журналістам випав обов'язок інформувати весь світ про акти геноциду українського населення зі сторони кадрових російських військовослужбовців. Зокрема, так світ дізнався про звірські дії окупантів у Бучі та Ізюмі.

Висвітлення бойових дій та новин армії поставило перед медійниками ряд викликів та умов. Оскільки, тепер їм потрібно було інформувати свою аудиторію максимально зрозуміло для неї мовою.

Швидка зміна контенту, домінанта військової тематики в мас-медійному дискурсі поставили перед журналістами завдання, які потребують особливих знань і умінь. І самі журналісти, і військові, і науковці наголошують на проблемах із розумінням тактики і стратегії, дотримання режиму секретності, аналізу військових дій, коректному вживанні спеціальної військової лексики тощо [16, С.259].

На відміну від вузькоспеціалізованих медіа, які орієнтовані на ту верству населення, яка має хоча б мінімальне уявлення про діяльність військових, масові ЗМІ орієнтуються на переважну більшість споживачів інформації. Саме тому висвітлення військової тематики у масових ЗМІ має відбуватись таким чином, щоб будь-який читач, глядач чи слухач мав змогу зрозуміти про що йде мова.

Зокрема, журналіст, при роботі над матеріалом про військо та бойові дії, має доступно та лаконічно пояснити своїй аудиторії щодо теми, яку він висвітлює. Тобто, він має розуміти, що пересічному споживачу інформації може бути незрозумілою певна інформація, як от про вид озброєння та для яких цілей воно використовується.

Це вимагає від нього хоча б базових знань про діяльність армії, озброєння, роди військ та специфіку їх роботи. Зрозуміло, що журналісти можуть бути не обізнаними ґрунтовно у маркуванні військової техніки та її різновидах. Саме тому представникам ЗМІ у випадках, коли вони, наприклад, не можуть самотійно ідентифікувати вид озброєння, можна застосовувати синонімічні заміни, зокрема і за допомогою узагальнених понять. [16, С.262]

Особливо це важливо в умовах війни. Оскільки, на плечі медійнику покладається відповідальність пояснити своїй аудиторії за що воюють сторони конфлікту.

Журналіст повинен відображати реальність, а не презентувати її конструкцію, неупереджено демонструвати події й героїв цих подій. Інформація, яку подають масмедіа, повинна надати аудиторії чітке уявлення про перебіг бойових дій, але й також – можливість самостійно оцінювати події, а не сприймати уже готові інтерпретації подій. У фокусі засобів масової інформації повинні бути інтереси громадськості – забезпечити розуміння того, як розгортається конфлікт, та героїв – не нашкодити учасникам бойових дій (іншим постраждалим від війни), не завдати більшої травми. [18, С.239].

Ще одна річ, на яку мають звертати увагу журналісти, що працюють на масову аудиторію – сленг військовослужбовців. Оскільки, особливо в умовах війни, у військовослужбовців формується власне специфічне мовлення. За його допомогою вони надають характеристику бойовій техніці, називають позиції та називають певні військові поняття.

Мовленню військових, як і дискурсу воєнного періоду в цілому, притаманний особливий сленг, зокрема і в назвах техніки, зброї. З метою створення виразного ефекту його елементи часто використовують журналісти. [16, С.262]. У таких випадках потрібно орієнтуватись, чи буде зрозумілим те, чи інше сленгове поняття для пересічного громадянина.

Висновки до розділу I. Здобуття Україною незалежності та створення власних Збройних Сил, розбурхало інтерес і громадськості, і журналістів до нового державного інституту. Так, Міністерством Оборони України починають створюватись нові вузькоспеціалізовані видання та телерадіокомпанії, метою яких є інформування громадян про діяльність Збройних Сил України. З початком військової агресії російської федерації, тема війни стає однією із основних у медіапросторі, а з початком

повномасштабного наступу окупантів – взагалі головною. Це стало поштовхом до створення великої кількості медіапроєктів, а також документальних фільмів про війну. Дедалі частіше гостями студій стають військовослужбовці, представники військового керівництва та волонтери. Проте війна також принесла і ряд викликів для медійників, оскільки перед ними постало завдання подавати інформацію про війну таким чином, щоб це було зрозуміло для громадян і в той же момент не зашкодило українським оборонцям.

РОЗДІЛ II. Специфіка висвітлення військової тематики в українських масових медіа

2.1. Військова тематика в ефірах телеканалу «ICTV» та «1+1» у період російської агресії

Телеканал «ICTV» розпочав свою трансляцію на українському телебаченні 15 червня 1992 року. Обсяг мовлення складає 24 години на добу. Переглядати програми телеканалу має змогу близько 95% населення України, що складає приблизно 41 мільйон людей. Найбільше охоплення потенційної аудиторії в Києві, західному, центральному та північному регіонах. Її основу становлять громадяни віком від 18 до 60 років, а ядром аудиторії є глядачі віком 25-55 років. Телеканал входить до складу української медіакомпанії «Starlight Media». До неї також входять такі телеканали як: ICTV2, ОЦЕ ТБ, Новий канал, СТБ, М1 та М2. За роки свого функціонування він створив особливий цикл публіцистично-аналітичних телепрограм, зокрема і на військову тематику. У розрізі телепрограм вона представлена у випусках новин, власних медіапроєктах, документальних фільмах тощо.

Зокрема, з початком агресії російської федерації у 2014 році, журналісти телеканалу були одними із перших, хто почав висвітлювати події з фронту. Дедалі частіше в новинних ефірах «Факти» можна було побачити репортажі із місць проведення бойових дій та прямі включення з фронту.

Так, у випуску новин за 13 березня 2014 року журналістка телеканалу розповідає аудиторії про підготовку українських військовослужбовців до можливої агресії зі сторони росії. У кадрі глядачам крупним планом демонструють військову техніку та авіацію. Картинка доповнюється розповіддю журналістки про основні її характеристики. Окрім того, у сюжеті присутня анімація, яка дає змогу глядачеві детальніше зрозуміти технічні характеристики літака Су-27 та особливості його озброєння. Також у сюжеті

представленні коментарі військовослужбовців та військових пілотів, які також розкривають особливості своєї техніки та навчання на ній.

28 серпня 2014 року в ефірі новин вийшов спецрепортаж про бої за стратегічно важливий об'єкт – Донецький аеропорт. Так, журналіст телеканалу Станіслав Мельничук особисто відвідав позиції українських військовослужбовців у селі Піски та у Донецькому летовищі. У межах сюжету, подаються коментарі військовослужбовців. Так, глядач мав змогу отримати інформацію про ситуацію на конкретній ділянці фронту від захисників, які безпосередньо тримають там оборону. Журналіст подає коментарі цивільних людей, тим самим показуючи глядачеві, що місцеві мешканці знаходяться на порозі гуманітарної катастрофи. У цей же момент аудиторії демонструють як знімальна група попадає під ворожий обстріл. Це демонструє глядачеві, в яких небезпечних умовах проживають місцеві мешканці. Також в сюжеті демонструється побут українських військовослужбовців на фронті, а журналіст пояснює свої аудиторії значення деяких сленгових слів військовослужбовців.

У випуску новин за 7 листопада 2014 року глядачам показують пряме включення журналістики Дарки Оліфер з міста Дебальцево, Донецької області, яке на той момент було однією із найгарячіших точок на карті бойових дій. Так, у межах сюжету, журналістка подає пряму мову бійців 25-го окремого мотопіхотного батальйону «Київська Русь», які розповідаю про актуальні, на той час, події на фронті. Зокрема й підіймається проблемне питання. Так із сюжету глядач дізнається, що військовий підрозділ, без згоди бійців, перейменували для того, аби мати юридичні підстави залучити його до виконання бойових завдань на фронті. Також у сюжеті візуально демонструється військова техніка.

12 лютого 2015 року в ефірі інформаційного випуску «Факти» вийшов короткий сюжет, у якому ведуча розповідає про основні події у зоні АТО. Зокрема, глядачеві демонструється відеоряд, який створений із відеоматеріалів пропагандистського інтернет-ресурсу «NEWSFRONT».

Проте, аудиторію інформують, що відеозаписи взяті з інтернет-ресурсу. Також в кінці подається коментар офіційної особи, а саме речника штабу АТО Анатолія Стельмаха.

Ще одним прикладом репортажу із передової є сюжет, який вийшов в ефірі новин 27 листопада 2014 року. Так, спеціальний кореспондент Тарас Корніюк відвідав місто Дебальцеве, для того, аби показати аудиторії телеканалу з якою гуманітарною катастрофою зіштовхнулось місто в умовах постійних обстрілів зі сторони терористів. У репортажі демонструються кадри зруйнованих, від дій терористів, будинків та залишки ворожих снарядів. За допомогою коментарів місцевих жителів, глядач має змогу дізнатись в яких умовах їм доводиться жити. Також у сюжеті подаються коментарі військового фельдшера 128-ї гірсько-піхотної бригади та хірурга центральної лікарні міста, які розкривають глядачам особливості своїх професій.

По трагічні події в місті Іловайськ, Донецької області йдеться у спецрепортажі Тетяни Штан у випуску новин за 31 серпня 2014 року. Так на початку сюжету, ведуча демонструє інтерактивну карту зони АТО та розповідає про перебіг вторгнення регулярної російської армії на територію України та розвиток подій навколо Іловайського котла. Далі глядачеві демонструють кадри операції з евакуації українських військовослужбовців, на яку й вирушила журналістка. Глядачеві демонструють трагічну ситуацію, в якій опинились українські захисники. Так у сюжеті представлена їх пряма мова, де вони розповідають про свої втрати та детальніше розповідають про ситуацію на фронті. Також в сюжеті демонструють частину виступу речника інформаційно-аналітичного центру РНБО Андрія Лисенка, який повідомляє протилежну інформацію. Далі журналістка цитує допис тодішнього командира добровольчого батальйону «Донбас», у якому представлена зовсім інша точка зору щодо перебігу цих подій. Тобто, глядачам надається можливість для себе вибрати якої точки зору варто притримуватись.

Наприкінці сюжету, журналістка разом з бійцями потрапляють під мінометний обстріл.

Також до сьомої річниці цих трагічних подій у випуску новин за 28 вересня 2021 року відтворюються події Іловайської трагедії у хронологічному порядку. Журналісти інформують аудиторію про тодішні втрати серед українських захисників. Також у сюжеті присутні коментар військовослужбовця, який був безпосереднім учасником тих подій. Наприкінці сюжету глядачу називають ймовірні причини, які призвели до такого колосального провалу, підкріплюючи це коментарем представника Офісу Генерального прокурора України.

Із початком повномасштабного наступу російських військ на територію України, 24 лютого 2022 року, команда журналістів телеканалу доєдналась до національного телемарафону «Єдині новини».

У сюжеті «Мисливці за російськими танками» від 8 жовтня 2023 року, кореспондент Павло Васильєв висвітлює роботу бійців 128-ї Окремої гірсько-піхотної бригади на Запорізькому напрямку фронту. Так глядачам демонструють, через пряму мову військовослужбовців, демонструють про специфіку роботи протитанкової роти бригади та розповідають про особливості українського протитанкового ракетного комплексу «Скіф». Відеоряд доповнюється архівними кадрами зі знищенням російської техніки.

У випуску новин за 13 березня 2023 року журналіст Владислав Круглов із прямим включенням виходить в ефір з Донеччини. На початку сюжету він повідомляє аудиторії актуальну інформацію про тодішні події на Донецькому напрямку. Наступним кроком глядачеві показують спецрепортаж прямо з окопів наших захисників. Зокрема, завдяки їх цитатам, журналіст сповіщає актуальну інформацію про бойові дії на цьому напрямку. Також у сюжеті присутній відеоряд з мертвими окупантами, при тому глядачів ніяким образом завчасно про це не попереджують.

Про наслідки ракетної атаки на територію України йдеться в ефірі новин за 28 квітня 2023 року. Сюжет побудований у форматі інтерв'ю, де

ведуча ставить питання речнику командування Повітряних сил Збройних Сил України Юрію Ігнату. Таким чином глядач має можливість дізнатись актуальну інформацію від офіційного представника. Зокрема, він розповідає про роботу української ППО, тактику ворога та види й особливості ракет, якими окупанти обстрілюють територію України.

У випуску новин, за 4 жовтня 2023 року, вийшов спецрепортаж Владислава Круглова із передової. Так, у його межах журналіст висвітлює роботу саперів 80-ї Окремої десантно-штурмової бригади. У сюжеті самі ж бійці розповідають про особливості своєї військової професії, а також про ситуацію на їхній ділянці фронту. У кадрі, глядачеві демонструють протитанкові та протипіхотні міни.

14 червня 2023 року, у межах випуску новин, на прямий зв'язок із ведучим вийшов начальник пресслужби 26 артилерійської бригади імені Романа Дашкевича та речник об'єднаного пресцентру об'єднаних Сил оборони Таврійського напрямку Олег Калашніков. Так, у форматі питання-відповідь, глядач від офіційної особи має можливість дізнатись про контрнаступ українських військовослужбовців на Запорізькому та Таврійському напрямках, втрати особового складу та техніки ворога. Також Олег Калашніков доносить до аудиторії інформацію про зброю, яку використовують російські військові.

У випуску новин за 30 квітня 2023 року глядачам демонструється сюжет про бійців підрозділу аеророзвідки «TERRA». Зокрема, глядачам розповідають про особливості застосування дронів у теперішній війні. У сюжеті присутній коментар бійця і за сумісництвом командира цього підрозділу з позивним «Абдула». Він розповідає про особливості боєприпасів, які використовуються для обстрілів ворога із дрона. Також журналісти подають відеоряд, на якому зображені сцени вбивства російських військовослужбовців, заздалегідь не попереджаючи про це.

Також військова тематика на ICTV представлена і документальними проєктами. Зокрема, починаючи з 2014 року в ефірі телеканалу транслювався

ряд документальних фільмів про основні події російсько-української війни починаючи з 2014 року.

Перший документальну стрічку про війну на Сході України під назвою «На передовій. Військові начерки» глядачам презентували 28 червня 2014 року. Її тривалість складає 57 хвилин. У фільмі глядачеві показують буденність українських захисників на фронті. Оповідачами виступають самі ж військовослужбовці. Особливістю фільму є те, що журналіст особисто перебуває поруч із військовими, коли ті виконують бойові завдання, що дозволяє передати всю атмосферу боїв та створити ефект присутності.

Цього ж року, 24 грудня на екрани виходить фільм під назвою «Спецназ. Повернутися живими», тривалістю 45 хвилин. У ньому розповідається про особливості роботи військ спеціального призначення. Зокрема, стрічка позиціонує себе як медіапроект, який привідкриває завісу таємниці існування українського спецпідрозділу, бійці якого брали участь у військових операціях як на території тимчасово окупованого Донбасу, так і за кордоном. Глядачеві розповідають про особливості підготовки та специфіку роботи бійців підрозділу спеціального призначення. У фільмі присутні коментарі бійців підрозділу спеціального призначення. Їхні обличчя, з міркувань безпеки, приховані. Також у фільмі присутні архівні кадри операцій, які проводили бійці.

14 жовтня 2014 року в ефірі телеканалу вийшов документальний фільм «Рейд. Сила нескорених». Хронометраж картини складає 1 годину 3 хвилини, у межах якого розповідається про героїчний подвиг українських десантників, що в серпні – вересні 2014 року здійснили 400-кілометровий рейд у тил ворога. Фільм починається з привітання 5-го президента України із, тоді ще, Днем захисника України. Героями фільму виступають безпосередні учасники тих подій. Також у стрічці представленні коментарі вищого військового керівництва України, зокрема колишнього Головнокомандувача Збройних Сил України Віктора Муженка. Завдяки використанню анімації,

автори фільму демонструють глядачеві зразки бойової техніки та пояснюють її основні характеристики.

Рівно через рік на екран вийшов документальний фільм «Війна на нульовому кілометрі», який присвячений українським прикордонникам та їх боротьбі за територіальну цілісність України. Хронометраж стрічки складає 42 хвилини. Для того аби краще передати глядачеві атмосферу тих подій у фільмі використовуються як архівні відео військових подій на Донбасі, так і спеціально відзняті сцени з акторами. Також подаються коментарі прикордонників, які брали безпосередню участь у тих подіях.

12 травня 2015 року відбулась прем'єра стрічки «Аеропорт: документальний фільм про кіборгів». Впродовж 48 хвилин глядача знайомлять з подіями героїчної оборони Донецького аеропорту. Оповідачами у фільмі виступають полковник військ спецпризначення з позивним «Редут», бійці, які брали безпосередню участь у боях за летовище, волонтерів та журналістів. У фільмі використанні архівні відеозаписи боїв та анімація, завдяки якій глядачеві розповідають про особливості військового спорядження та бойової техніки.

Цього ж року, 24 серпня, виходить документальна стрічка під назвою «Добровольці». Її тривалість складає 45 хвилин. За цей час глядача знайомлять з історіями українських добровольців, які залишили своє цивільне життя й пішли захищати Україну. Оповідачі розповідають про свій бойовий шлях та тортури, які довелося їм пройти в полоні. Також вони доповнюються архівними відеозаписами, які допомагають передати глядачеві всю ту атмосферу боїв.

2016 року до річниці виходу українських військових із міста Дебальцеве, Донецької області, вийшов фільм «Дебальцеве: документальний фільм про війну на Сході». Хронометраж фільму складає 48 хвилин, у межах яких глядач знайомиться з одним з найбільш кровопролитних і суперечливих епізодів війни на Сході – оборона міста Дебальцеве. Для передачі атмосфери тодішніх подій у фільмі використовують архівні кадри тих боїв. Також

публіці представленні коментарі військовослужбовців, які брали безпосередню участь у тих подіях, українських та закордонних військових експертів, представників військово-політичного керівництва того часу, серед яких 5-й президент України Петро Порошенко, колишнього Головнокомандувача Збройних Сил України Віктора Муженка, колишнього заступника Глави Адміністрації Президента України Валерія Чалого. Окрім того, завдяки анімації глядачеві демонструють карту бойових дій та пояснюють про особливості й технічні характеристики основних одиниць військової техніки.

14 жовтня 2019 року в ефірі телеканалу вийшов документальний фільм «Слов'янськ – початок війни. Його хронометраж складає 1 година 32 хвилини. У фільмі в хронологічному порядку розповідається про події, з яких починалася військова агресія росії на Сході України, а саме бої за Слов'янськ, який 12 квітня 2014 року захопили російські терористи. У фільмі використанні архівні відео тих подій, а також подаються коментарі тодішнього військово-політичного керівництва України та людей, які брали безпосередню участь у тих подіях. Зокрема, ексміністра внутрішніх справ України Арсена Авакова, ексміністра оборони України Степана Полторака, командира Української добровольчої армії Дмитра Яроша тощо.

Також телеканалом було створено ряд спецпроектів, які, зокрема, висвітлюють військову тематику. Серед таких можна виділити телепрограми «Антизомбі», «Громадянська оборона». Їх головною метою є боротьба з російською дезінформацією та фейками, зокрема, і про події російсько-української війни.

Перший випуск телевізійної інформаційної програми «Антизомбі» вийшов в ефір 27 березня 2015 року. Її завданням є боротьба з російською дезінформацією в умовах війни з росією та детальний аналіз та розбір інформації про Україну в закордонних, переважно російських ЗМІ. У межах програми, ведучий у саркастичній манері розвінчує фейки російської

програми. Також у телепрограмі висвітлюється військова тематика. Середня тривалість кожного випуску орієнтовно складає 50 хвилин.

Так, у випуску за 12 червня 2015 року розповідається про бої біля Мар'їнки, Донецької області. Ведучий, у саркастичній формі, розвінчує російські фейки. Впродовж всього випуску глядачеві демонструють кадри боїв, також присутній коментар політолога, який надає роз'яснення щодо застосування прийомів пропаганди російськими журналістами.

У випуску за 4 серпня 2017 року висвітлюють події російсько-чеченських війн. Так, ведучий демонструє глядачеві методи російської армії, які вона використала для придушення повстання у Чечні. Також він проводить паралелі між війною на Донбасі та Ічкерії. Випуск доповнюється архівними кадрами тих часів.

Про події в місті Дебальцеве йдеться у випуску за 15 лютого 2019 року. Глядачеві демонструють відеозаписи із технікою, яка стоїть на озброєнні російської армії та солдатами із шевронами російських військових формувань, тим самим розвінчуючи брехню пропагандистів про те, що російська армія участі в боях не брала.

Після початку повномасштабного наступу російської федерації на територію України формат програми зазнав деяких змін. Зокрема, випуски програми почали виходити кожного дня, а їх тривалість скоротилась у середньому до 15-17 хвилин.

У випуску за 15 жовтня 2023 року розповідається про атаку окупаційних військ на Авдіївському напрямку фронту. Зокрема, ведучий у сатиричній формі розвінчує російські фейки про втечу українських військовослужбовців зі своїх позицій, успішні просування ворога на фронті та знищення українських військових складів.

27 вересня 2023 року вийшов випуск присвячений українській атаці крилатими ракетами військових цілей у тимчасово окупованому Криму. Ведучий розповідає про об'єкти, по яким українська армія задала удари. Також він розвінчує ряд фейкових заяв російських пропагандистів. Випуск

доповнюється відеоматеріалами, які були зняті місцевими жителями та камерами на українських безпілотників.

У випуску за 9 вересня 2023 року глядачам розповідають про ряд фейкових заяв російських пропагандистів щодо боєприпасів зі збіднілим ураном та провалу української контрнаступальної операції. Щодо другого ведучий проводить паралель із подіями восени 2022 року, тим самим показуючи, що формат пропагандистських повідомлень змін як таких не зазнав.

«Громадянська оборона» – ще один спецпроект телеканалу ICTV, який націлений на боротьбу з російською пропагандою. Середня тривалість випусків складає приблизно 45 хвилин. Прем'єра програми відбулась у кінці серпня 2014 року. Зокрема, в сюжетах гостро підіймаються теми історії, військової справи, новітніх військових розробок науки й техніки, політики та геополітики.

Так, у випуску за 9 червня 2015 року глядачам розповідають про провал наступу терористичних військ на Мар'їнку. Так, ведучий подає перед аудиторією події боїв в хронологічному порядку, а також пояснює їх причини та наслідки. У сюжеті використовуються коментарі українських військовослужбовців, військового експерта та ексголови Служби зовнішньої розвідки Миколи Маломужа.

У випуску за 11 листопада 2014 року йдеться про одну із надважливих тем, а саме мародерство терористів на тимчасово окупованих територіях Донбасу. Сюжет прикріплюється коментарями місцевих жителів, які через зухвалі дії терористів вимушені були переїхати на підконтрольну Україні територію. Також присутні коментарі військового експерта та політолога.

24 березня 2015 року виходить сюжет про злочинців, яких залучають до лав терористичних бандформувань. У його межах ведучий приводить фото та відеоприклад, подає коментарі військового експерта, політолога. Також він наводить конкретні приклади відомих терористів.

Про події навколо боїв за місто Дебальцеве у 2014-2015 роках розповідається у випуску за 19 лютого 2019 року. Так, ведучий розвінчує ряд фейків російської пропаганди щодо тих подій. Зокрема він показує глядачам як пропагандистські заяви суперечать одна одній. Яскравим прикладом є фейк про мінімальні втрати серед терористів при штурмі міста. Також ведучий пояснює чому бої за Дебальцеве мали серйозний вплив на політичні рішення.

У випуску за 23 січня 2018 року глядачеві, дотримуючись хронології, розповідають про оборону Донецького аеропорту. Зокрема, ведучий розповідає за що захисників летовища почали називати «кіборгами». У відеоряді представленні кадри на яких зображені бойові дії. Також у випуску присутні коментарі політологів та політтехнологів.

Про події Іловайського котла розповідається у випуску за 1 вересня 2020 року. Глядач дізнається про військове вторгнення російської армії на територію України, недотримання домовленостей щодо «зеленого коридору» та життя міста після окупації терористами. Також в епізоді представленні коментарі українських військовослужбовців, які були безпосередніми учасниками тих подій. У відеоряді доступні архівні записи бойових дій.

Після початку повномасштабної агресії росії проти України, телепрограма «Громадянська оборона» також змінила свій формат. Відтепер випуски стали коротшими й виходити вони почали частіше. Середній хронометраж програм складає від 14-18 хвилин.

У випуску за 7 червня 2023 року ведучий переконує глядачів, що Україна як член «НАТО» буде корисною для альянсу. Зокрема, у сюжеті мова йде про військові операції, які виконували українські військовослужбовці за весь час незалежності України. У випуску присутні коментарі військовослужбовців, які брали участь у тих спецопераціях, тодішнього політичного керівництва та свідків тих подій. Відеоряд випуску доповнений архівними кадрами тих часів.

26 вересня 2023 року виходить випуск про українські ракетні удари по військовим об'єктам росії в окупованому Криму. Ведучий розповідає про об'єкти, по яким були завданні удари та зброю, якою це було зроблено. У випуску демонструються відео, на яких і зафіксовані ці удари. Таким чином, глядачеві намагаються донести, що непереможність російської армії та висока бойова ефективність їхньої ППО – не більше ніж міф.

Телеканал «1+1» розпочав своє мовлення у вересні 1995 року. Технічне покриття по Україні складає близько 95%. Цільова аудиторія – люди віком від 18 до 54 років. Обсяг мовлення складає 24 години на добу. Телеканал користуються широкою популярністю серед українських телеглядачів. Він входить до медіаконгломерату «1+1 Media». До нього також входять «1+1 Україна», «2+2», «ТЕТ», «ПлюсПлюс», «Бігуді», «УНІАН ТБ», «1+1 International». З російської агресії у 2014 році журналісти телеканалу одними із перших почали висвітлювати події війни. За цей час командою журналістів було створено ряд проєктів та документальних фільмів, які присвячені боротьбі українських військовослужбовців з російськими окупантами. А з початком повномасштабної агресії російської федерації, задля того, аби протистояти російській пропаганді та оперативно інформувати громадян про події на фронті, телеканал «1+1» доєднався до телемарафону «Єдині новини». У ефірах телеканалу військова тематика представлена у випусках новин, документальних фільмах та спецпроєктах.

Так, з початком військової агресії російської федерації журналісти телеканалу на постійній основі почали висвітлювати події російсько-української війни. У випусках новин дедалі частіше почала висвітлюватись військова тематика, а репортажі з фронту заповнили ефір новин.

Так, 26 вересня 2014 року у випуску новин виходить спецрепортаж із Донецького аеропорту. У сюжеті демонструються кадри бойових дій за летовище. Його особливістю є те, що журналіст приїздить найгарячішою, на той час, точки та особисто спілкується з бійцями, які обороняють аеропорт

від ворога. Глядачеві демонструють кадри бойових дій, знищену російську техніку та подають коментарі українських військовослужбовців.

Проходить не так багато часу, як в ефірі телеканалу з'являється ще один репортаж, який розповідає про бої у донецькому аеропорту. У випуску новин за 12 жовтня 2014 року знову виходить спецрепортаж із Донецького аеропорту. По аналогії з попереднім, журналіст телеканалу разом з бійцями приїхав до Донецького летовища у той момент, коли там йшли активні бойові дії. Задля передачі всієї атмосфери, глядачеві демонструють кадри боїв, підбитої техніки та військового побуту, які зняв сам журналіст. У сюжеті присутні коментарі військовослужбовців, які у той момент захищали летовище від ворога.

21 серпня 2014 року в ефір виходить сюжет, у якому глядачеві розповідають про події, які розгортаються довкола найгарячіших точок фронту. Зокрема, журналіст подає актуальні новини з ряду ділянок фронту, де точаться бої. Також розвінчується російський фейк, про начебто обстріл території Донецької області балістичними ракетами та наводяться прямі докази участі російської армії у війні. У сюжеті присутній коментар офіційної особи, а саме – речника інформаційного центру РНБО Андрія Лисенко.

Оперативну інформацію про ситуації на фронті розповідає ведуча у випуску «ТСН» за 28 серпня 2014 року. Зокрема глядачеві демонструють карту бойових дій, на якій зображені напрямки атаки ворога. Також у відеоряді використовують кадри, на яких зображені бойові дії. У сюжеті також представлений коментар волонтерки.

Про події навколо міста Дебальцеве йдеться в сюжеті за 8 вересня 2014 року. Зокрема, глядачу розповідають про небезпечну ситуацію, яка утворилась у місті та загрозу нового «котла». Журналістка подає коментарі військовослужбовців та офіційних представників влади.

15 лютого 2015 року виходить сюжет про вихід українських військовослужбовців із міста Дебальцеве. У відеоряді демонструють кадри

бойових дій та застосування бойової техніки та артилерії. Журналіст телеканалу весь цей час перебуває на передовій, поруч з українськими військовослужбовцями, що дозволяє створити ефект присутності. Також у сюжеті глядачеві, для розуміння оперативної обстановки, демонструють зображення супутникових знімків та карту, на якій відмічені звільнені населені пункти та ті, які окупував ворог. Окрім того, журналіст подає коментарі військовослужбовців, які є учасниками тих боїв.

З початком повномасштабної агресії російської федерації проти України, журналісти «ТСН», задля оперативного та достовірного інформування українців про події війни, доєднались до телемарафону «Єдині новини».

Зокрема, у випуску новин за 24 лютого 2022 року журналіст, Руслан Ярмалюк, впродовж всього дня, у режимі наживо виходить в ефір задля того аби проінформувати українців про актуальну обстановку в місті Маріуполь на початку повномасштабного наступу російських військ. Зокрема про ворожі обстріли житлових кварталів, летовища та бої неподалік міста-фортеці. Також Руслан Ярмалюк демонструє глядачам наслідки ворожих обстрілів, а також розповідає з якої зброї це було здійснено. У сюжеті подаються коментарі місцевих жителів, які постраждали внаслідок обстрілів.

Цього ж дня, в ефірі «ТСН» виходять короткі сюжети про актуальні події першого дня вторгнення російських військ на територію України. Так, журналісти інформують громадян про ракетні обстріли ,які здійснюють російські військові як по військовим об'єктам, так і по цивільним. Розповідають про перших загиблих від рук російських окупантів. Подаються коментарі офіційних представників військово-політичного керівництва, ДСНС України та військових експертів. Відеоряд доповнений кадрами на яких зображені бойові дії та наслідки обстрілів.

На другу добу повномасштабного наступу окупантів, у межах випуску новин, виходить зведення щодо актуальної ситуації на фронтах. Зокрема, українців інформують про пересування ворога на Сумщині, Херсонщині та

Миколаївщині. Журналісти подають інформацію про ракетні обстріли, які, впродовж доби, завдав ворог по території України. Також присутні офіційні коментарі міських та обласних адміністрацій. Відеоряд доповнюється кадрами, на яких зображені бойові дії та військова техніка.

У випуску «ТСН» за 10 березня 2022 року ведучий подає актуальну інформацію щодо подій на фронті. Зокрема глядачеві демонструють карту України, на якій позначені напрямки пересування ворога. Це все прикріплюється оповіддю ведучого.

Цього ж дня на екрани виходить сюжет про бойові дії поблизу Києва, а саме на Броварському напрямку. Зокрема журналістка розповідає глядачам про те, що українські захисники розбили дві диверсійні групи ворога. Сюжет доповнюється коментарями військовослужбовців. Також у відеоряді присутні кадри бойових дій, військової техніки та озброєння.

4 квітня 2022 року в ефір виходить сюжет про кинуту та знищену російську техніку під Києвом. Так, журналіст особисто приїздить на Житомирську трасу, щоб висвітлити масштаби втрат бойової техніки росії під Києвом. У відеоряді присутня велика кількість кадрів зі знищеною російською технікою. Сюжет доповнюється коментарями військовослужбовців та представникам ДСНС.

23 лютого 2023 року у випуску новин виходить сюжет, у якому йдеться про оборону Маріуполя. Зокрема, журналістка, дотримуючись хронології, розповідає про основні моменти оборони міста та згадує події, які відбувались незадовго до початку повномасштабного наступу. Глядачеві нагадують про воєнні злочини, які вчинили російські військовослужбовці у Маріуполі. Сюжет доповнюється архівними записами та кадрами бойових дій та коментарями військовослужбовців.

У першу річницю повномасштабного наступу, 24 лютого 2023 року, у ефірі новин виходить сюжет присвячений політичним та військовим подіям, які відбувались перед початком вторгнення російських військ. У сюжеті

використовуються архівні кадри виступів військово-політичного керівництва.

21 березня 2023 року виходить сюжет про операцію українських військовослужбовців із доставки вантажів на «Азовсталь». Так, перед глядачем відкривається занавіс секретності операції та розповідається про етапи підготовки. У сюжеті присутні коментарі спецпризначенців ГУР та військових пілотів, які детально розповідають про важливі етапи підготовки та виконання цієї місії.

Про бойові дії у Серебрянському лісництві йдеться у сюжеті 20 вересня 2023 року. Журналістка «ТСН» особисто вирушає у одну із гарячих точок задля того, аби розповісти глядачеві про особливості введення бойових дій на цій ділянці. Зокрема, у сюжеті присутні коментарі військовослужбовців, які воюють на цій ділянці фронту. Вони розповідають глядачеві свої життєві історії та діляться інформацією щодо актуальної обстановки на фронті.

У сюжеті за 12 жовтня 2023 року розповідається про наступ російських окупаційних військ на місто Авдіївка, пригород Донецька. Це відбувається у формі інтерв'ю з українським військовослужбовцем з позивним «Вентум». Так глядач дізнається про дії до яких вдавався ворог, втрати окупантів у техніці та живій силі та окупаційні підрозділи, які беруть участь у штурмах Авдіївки. Відеоряд доповнений кадрами, на яких зображенні бойові дії.

Ще один сюжет присвячений висвітленню бойових дій поблизу міста Авдіївки вийшов в ефір 15 жовтня 2023 року. На його початку глядачеві демонструють карту бойових дій, а військкор Андрій Цаплієнко розповідає глядачам про основну мету ворога на цьому напрямку та методи, до яких він вдається. Також відеоряд доповнений кадрами, на яких зображені бойові дії. Варто зазначити, що кадри із зображенням жорстоких сцен, піддалися цензурі. Окрім того, у сюжеті присутні коментарі голови Авдіївської МВА Віталія Барабаша, офіцера «Легіону Свобода» Максима Морозова, начальника пресслужби Східного угруповання військ Іллі Євлаша та військовослужбовців, які виконують бойові завдання на цьому напрямку.

Окрім сюжетів у новинах випусках, військова тематика висвітлюється також і в документальних фільмах. Так телеканал створив цілий ряд документальних стрічок.

Зокрема, у 2017 році на екрани виходить документальна стрічка «Бойове братство. Дебальцево» у якому розповідається про події навколо однієї із найгарячіших точок на Сході України в період 2014-2015 років. Хронометраж картини складає 23 хвилини. Фільм створений на основі свідчень та матеріалів, які надали самі ж бійці. Зокрема, вони й виступають оповідачами основної історії. У стрічці використовують архівні записи, на яких зображені бойові дії, а також відеозаписи, які надали самі ж бійці.

Прем'єра документального фільму «Битва за Київ» відбулась 14 вересня 2023 року в якому глядачеві, дотримуючись хронології подій, розповідають про героїчну боротьбу українців за столицю України. Хронометраж картини складає 53 хвилини. У фільмі присутні архівні записки випусків новин, кадри бойових дій та коментарі закордонних представників та як військово-політичного керівництва, так і військовослужбовців, які брали участь в обороні Києва. Зокрема, генерал-полковника командувача обороною Києва Олександра Сирського, голови Київської ОВА Олександра Павлюка,

Ще одним яскравим прикладом документального кіно про російсько-українську війну є спецпроекти Дмитра Комарова «Рік», «Рік. Харківщина» та «Рік. За кадром». Так, 24 лютого 2023 року на екрани виходить документальний проєкт «Рік». Хронометраж першої частини складає 1 годину 3 хвилини, а другої – 1 година 19 хвилин. У межах проєкту, Дмитро Комаров розповідає глядачам про ключові періоди за рік війни. Зокрема, оборона Києва, Чернігова, Харкова та битва за Херсон. У фільмі подаються коментарі як рядових військовослужбовців, так і вищого військово-політичного керівництва, як от колишнього Міністра оборони України Олексія Резникова, начальника ГУР МО Кирила Буданова, генерал-

полковника Олександра Сирського, командувача Повітряних сил Збройних сил України генерал-лейтенанта Миколи Олещука.

28 квітня 2023 року в ефір виходить перша частина документального проєкту «Рік. За кадром», у межах якої Дмитро Комаров спілкується з президентом України Володимиром Зеленським. У формі інтерв'ю автор розкриває перед глядачем ряд політичних та військових питань щодо повномасштабної агресії російської федерації. Окрім цієї частини в ефір також виходить ряд інтерв'ю з іншими представниками військово-політичного керівництва. Зокрема, головою ГУР Кирилом Будановим, колишнім Міністром оборони України Олексієм Резніковим, Головнокомандувачем Збройних Сил України Валерієм Залужним та головою Служби безпеки України Василем Малюком. Хронометраж цих стрічок складає 40-50 хвилин.

До річниці деокупації Харківської області виходить документальний проєкт «Рік. Харківщина». Складається він з чотирьох частин, хронометражем від 40 хвилин до 1 години. У них автор проєкту розповідає про події війни на Харківщині від початку повномасштабного наступу й до моменту деокупації українськими військовослужбовцями. У циклі фільмів присутні коментарі рядових військовослужбовців, місцевих мешканців, представників вищого військового керівництва. Відеоряд доповнюється кадрами, на яких зображені бойові дії. Також глядачу розповідають про види озброєння та техніки, яка використовується військовослужбовцями.

2.2. Специфіка висвітлення військової тематики в умовах російської агресії українськими онлайн-медіа на прикладі національних інформаційних агентств «Укрінформ» та «УНІАН»

Укрінформ – українське інформаційне агентство, яке спеціалізується на подачі інформації про політичне, економічне, соціальне, наукове, культурне, суспільне життя в Україні та за кордоном. Наразі інформаційне агентство має

найбільшу мережу регіональних і закордонних корпунктів. Зокрема, його кореспонденти працюють у всіх регіонах України та в 10 країнах світу: США, Канаді, Німеччині, Австрії, Бельгії, Нідерландах, Польщі, Латвії, Туреччині, Китаї. Новини на сайті виходять українською, російською, англійською, німецькою, іспанською, французькою, японською та польською мовами.

Зокрема агентство подає новини на військову тематику. Для цього на їхньому сайті навіть створений спеціальний розділ «війна», який об'єднує у собі новини з армії, повідомлення з фронту та інтерв'ю з військово-політичним керівництвом та військовослужбовцями.

Так, у публікації під назвою «Більше американських катерів: Україна нарощує оборонний потенціал на морі» за 23 жовтня 2021 року розповідається про завершення курсу підготовки п'ятого екіпажу для служби на бойових катерах типу «Айленд», які США передали Україні. Зокрема автор розкриває особливості та бойові характеристики тих катерів, які збираються та уже передали закордонні партнери. У матеріалі присутні коментарі командира патрульного катеру «Кубрак» старшого лейтенанта Сергія Тукмачова, посла України в США Оксани Маркарової та аташе з питань оборони Посольства України в США генерал-майора Бориса Кременецького. Також публікація доповнюється фотоматеріалом та відео.

25 листопада 2021 року виходить публікація під назвою «Захисні «козирки» від Javelin на російських Т-72: спеціалісти в них не вірять». У її межах, автор, опираючись на коментарі заступника директора Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння Михайла Самуса та колишнього танкіста й розробника військових тренажерів підприємства «Енергія 2000» Миколи Саламаха, проводить аналіз того, чи здатні захистити конструкції на башті танка від влучання у них ракет американського ПТРК «Javelin». Зокрема читачеві розповідають про особливості застосування та технічні характеристики протитанкового комплексу американського виробництва. Для того, аби зрозуміти про які саме

конструкції йде мова, автор доповнює публікацію ілюстративним матеріалом, на яких він зображений.

14 лютого 2022 року на сайті виходить інтерв'ю з генеральним директором Київського конструкторського бюро «Луч» Олегом Коростельовим. Варто зазначити, що публікація є текстовим варіантом відеоінтерв'ю, посилання на яке доступне у публікації. Зокрема, у межах інтерв'ю читач має можливість дізнатись про основні технічні характеристики та способи застосування озброєння, яке випускає конструкторське бюро «Луч». А це, зокрема протитанкові ракетні комплекси «Скіф», «Корсар» і «Стугна», берегові ракетні комплекси «Нептун» та системи залпового вогню «Вільха». Публікація доповнюється зображеннями цієї техніки.

Публікації за 24 січня 2022 року «Можна перемогти армію, але народ перемогти неможливо» автор спілкується з командиром батальйону Валерієм Римарчуком, командиром бригади Олександром Ковалем та офіцером Київського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки Юрієм на тему формування Територіальної оборони України. Так читачеві розповідають про основні завдання, які виконуватимуть бійці ТРО, зброю яку вони використовуватимуть та особливості проходження служби у цьому роді військ. Текст доповнюється фотоматеріалами.

У публікації під назвою «У разі вторгнення Росія має більше шансів зазнати катастрофи, ніж досягти свого» за 21 січня 2021 року автор, посилаючись на статтю Центру стратегічних та міжнародних досліджень, проводить ґрунтовний аналіз щодо можливих сценаріїв початку відкритої війни з росією. Зокрема, він пояснює чому російська загроза цього разу є особливо серйозною. Читачеві розповідають про політичні цілі росії, ймовірні сценарії початку наступу та шляхи вторгнення та проблеми з якими можуть зіштовхнутись окупанти. Також розглядаються варіанти відповіді закордонних партнерів на відкриту агресію російської федерації. Автор

доповнює матеріал супутниковими знімками та схемами, на які часто посилається у публікації

З початком повномасштабної агресії російсько федерації, 24 лютого 2022 року, виходить матеріал під назвою «Перші години війни: що про них можна сказати вже», який ґрунтується на коментарях військових експертів, серед яких: капітан I рангу в запасі, керівник військових програм Центру глобалістики «Стратегія ХХІ» Павло Лакійчук, військовий експерт, головред Цензор.НЕТ Юрій Бутусов, офіцер ЗСУ Анатолій Кравчук. Автор інформує читача про події перших годин війн, зазначає по яким об'єктам завдає удари російська армія та у яких областях російські війська ведуть наступальні операції.

Цього ж дня виходить матеріал «Перша доба війни. Що уже можна сказати – 2». Ці ж самі експерти аналізують ситуацію першої доби повномасштабної агресії росії та інформують читача про перебіг подій на фронті.

27 лютого 2022 року виходить публікація під заголовком «Тактика у ворога радянська, нам просто треба організувати їхню утилізацію», у якій автор, опираючись на коментарі українських військових експертів, інформує читачів про те, чому ж росіяни зазнали таких великих втрат у техніці в перші дні війни та розповідає чому ж ворогу все-таки вдалось швидко просунутись до Києва. У матеріалі використані коментарі військових експертів Павла Лакійчука та Олега Жданова. На початку автор подає актуальну статистику втрат ворога на війні.

Про фіксування перших випадків застосування касетних боєприпасів росією йдеться у публікації «Вторгнення до України: відслідковування застосування касетних боєприпасів в житлових кварталах» за 1 березня 2023 року. Автор, посилаючись на журналістів із «Bellingcat». Спочатку читача знайомлять з поняттям касетних боєприпасів та розповідають особливості їх застосування, а також небезпеку, яку вони несуть для людей. Далі автор розповідає про зафіксовані випадки їх застосування у Харкові та Охтирці.

Публікація доповнюється ілюстративним матеріалом, на яких зображений цей вид зброї, а також супутниковими знімками з ймовірною траєкторією їх польоту.

6 березня 2022 року на сайті агентства виходить матеріал під назвою «Трофейна техніка: знищуватимемо окупантів їхніми ж танками і снарядами», у якому автор, спілкуючись з українськими військовими експертами, розповідає читачам про особливості російської техніки, яку українським військовослужбовцям вдалось відбити у ворога. У матеріалі присутні коментарі ексміністра оборони України Олексія Рєзнікова, військового експерта Михайла Жорохова, військово-політичного оглядача групи «Інформаційний спротив» Олександра Коваленка та керівника військових програм Центру глобалістики «Стратегія XXI» Павла Лакійчука. Публікація доповнює фотографіями трофейної техніки, а також відеозаписом, який станом на жовтень 2023 року недоступний для читачів.

Про звірства окупантів та воєнні злочини, які вони вчиняли йдеться у репортажі під заголовком «Буча: Ми – ті, хто вижили і далі будемо тут жити», який вийшов на сайт 5 квітня 2022 року. Авторка у публікації розповідає історії мешканців Бучі, які пережили російську окупацію. Зокрема, у матеріалі присутні коментарі самих мешканців містечка. Також матеріал доповнюється фотографіями, на яких зображені руйнування, спалена військова техніка та масові поховання цивільних мешканців.

У матеріалі «Зброя на \$800 млн: що саме отримають ЗСУ від США» за 16 квітня 2022 року розповідається про військову техніку, яку має отримати Україна від американських партнерів. Зокрема, автор публікації розповідає читачеві про технічні характеристики та особливості військового озброєння, яке українській армії передали США. Публікація доповнюється фотографіями цього озброєння. Також у матеріалі присутні коментарі військових експертів Сергія Грабського та Михайла Самуса.

Про важливість звільнення українськими військовими населених пунктів Кліщіївка та Андріївка йдеться у матеріалі за 19 вересня 2023 року,

який опублікований під заголовком «Звільнення Кліщіївки та Андріївки: маленькі села, але велика стратегія». У межах публікації автор вводить читача у короткий екскурс щодо того, як відбувалось звільнення цих населених пунктів та яку стратегічну важливість має контроль над ними для подальшого звільнення Бахмута. У тексті присутні коментарі командувача Сухопутних військ ЗСУ генерал-полковника Олександра Сирського, військового оглядача групи «Інформаційний спротив» Олександра Коваленка, військового експерта Дмитра Снегирьова та ізраїльського військового оглядача Давида Шарпа. Публікація доповнюється знімками мапи, на якій читачеві показують розташування цих населених пунктів.

У матеріалі «Команда Умерова: що відомо про трьох нових заступників міністра оборони?» за 28 вересня 2023 року читачу розповідають про кадрові зміни в Міністерстві Оборони України. Зокрема, автор подає біографічні дані нових заступників міністра оборони України. Так, читачеві розповідають ким були та чим займалися ці люди до призначення їх на ці посади. Також у тексті присутні коментарі військового експерта Павла Лакійчука та дипломата Вадима Трюханова, які діляться своїми очікуваннями від нового керівництва Міністерства оборони України.

УНІАН – українське незалежне інформаційне агентство, засноване 1993 року. Він виробляє новини трьома мовами: українською, російською та англійською, поширюючи їх через платну закриту передплату, розсилки дайджестів, добірки анонсів й інформаційний портал. УНІАН став першим українським медіа, який впровадив можливість прослуховування публікованих новин для слабозорих і людей, що віддають перевагу сприймати аудіоінформацію. Головними принципами роботи УНІАН є оперативність, швидкість інформування своєї аудиторії про всі важливі події, що відбуваються в країні та світі, точність і повнота переданої інформації. Аналітичні статті та експертні думки, що публікуються на порталі пояснюють читачам про значення тих чи інших подій та їхній вплив

на життя України в майбутньому. За місяць портал відвідує понад 15 мільйонів читачів, на якому висвітлюється широкий спектр подій з політичного, економічного та соціального життя країни та світу, новини сфери туризму, ігрової індустрії, шоубізнес, спорту, екології, науки та медицини. Також велику увагу приділяється висвітленню військових подій. Зокрема, з початком російської агресії проти України, портал активно та оперативно почав висвітлювати події війни.

Так, 21 січня 2015 року на порталі виходить публікація під заголовком «У Донецькому аеропорту тривають бої», у якій читача інформують про ситуацію навколо Донецького аеропорту, зокрема підриг перекриття нового терміналу аеропорту. Публікація доповнена коментарем пресцентру Міністерства оборони України.

У матеріалі «За добу в зоні АТО загинули 10 військових, 19 отримали поранення» за 22 січня 2015 року кореспондент агентства інформує читачів про бойові втрати українських військовослужбовців за попередню добу. У публікації зазначається, що інформацію під брифінгу повідомив речник АТО Андрій Лисенко.

У цей же день виходить матеріал під назвою «Найбільш напружена ситуація залишається біля Дебальцевого, військові ведуть контрбатарейну боротьбу – штаб», у якому читача знайомлять із ситуацією довкола однієї із найгарячіших точок війни того часу. Автор публікації посилається на повідомлення пресцентру АТО у соціальній мережі «Facebook».

22 липня 2019 року виходить матеріал під назвою «Хлібне перемир'я» на Донбасі: ОБСЄ зафіксувала 75 порушень режиму припинення вогню» у якому автор, опираючись на звіт спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, інформує читачів про місця порушення режиму тиші та озброєння, яке застосовувалось.

У публікації за 26 липня 2019 року під назвою «Берегова охорона ФСБ РФ влаштовує провокації в Азовському морі – штаб ООС» читача, посилаючись на повідомлення пресцентру штабу операції Об'єднаних сил у

соціальній мережі «Facebook», інформують про військові провокації росіян в акваторії Азовського моря.

У матеріалі «ПТРК «Стугна-П»: що відомо про «український Javelin» і як він застосовується» за 25 березня 2022 року розповідається про технічні характеристики та бойові особливості протитанкових ракетних комплексів українського виробництва. Також публікація доповнюється відеозаписами бойового застосування комплексів.

2 липня 2022 року під заголовком «Білорус Ігор «Янкі» Номан: Якщо військовослужбовці з Білорусі увійдуть до України, впоратися з ними буде легше, ніж із бурятами» виходить інтерв'ю з відомим білоруським добровольцем, командиром інтернаціонального батальйону «Титан» Ігорем Номаном, який воює на стороні України. Публікація побудована у форматі «питання-відповідь». Читач має можливість ознайомитись з біографічними даними героя інтерв'ю та дізнатись що ж спонукало білоруса воювати за територіальну цілісність та незалежність України.

У аналітичному матеріалі «Від шоломів й турнікетів до NASAMS і Patriot: як змінилась підтримка України партнерами», який вийшов 30 грудня 2022 року розповідається про етапи передачі військової допомоги Україні західними партнерами. Зокрема, автор матеріалу, опираючись на думки експертів, розповідає читачеві про події, які вплинули на зміну характеру допомоги.

17 січня 2023 року виходить інтерв'ю з військовим експертом під назвою «Військовий експерт Сергій Згурець: Росія має відчутти всі «смаки» бойових дій. Її територія повинна опинитися під ударом». У межах інтерв'ю, авторка публікації спілкується з військовим експертом Сергієм Згурцем на тему ракетних обстрілів території України зі сторони росії. Зокрема, читач дізнається про види озброєння, яким здійснювався обстріл, технічні характеристики та особливості застосування ракет. Текст доповнюється фотоматеріалами техніки, щоб аудиторія мала можливість візуально ознайомитись з тими, чи іншими зразками озброєння.

25 липня 2023 року на порталі виходить аналітичний матеріал під назвою «Контрнаступ без надмірних очікувань: повільно не означає неуспішно» Автор публікації, поспілкувавшись з військовими експертами називає читачеві основні причини, які сповільнюють контрнаступальну операцію українських військовослужбовців. У матеріалі представлено коментарі полковника запасу та військового експерта Петра Черника та воєнного експерта Дмитра Снегірьова. Публікація доповнюється ілюстративними матеріалами.

Про роботу українських саперів на фронті розповідається у матеріалі за 19 вересня 2023 року під назвою «Мінні поля, пастки, розтяжки і обстріли: як військові сапери працюють на фронті з невидимим ворогом». Автор публікації знайомить читача з особливостями цієї військової професії. У матеріалі подаються коментарі українських саперів, які детальніше розповідають читачеві про специфіку своєї процесії. Також публікація доповнюється фотографіями, які надали редакції самі ж військовослужбовці.

Висновки до розділу II. З початком російської агресії проти України, українців почало відчувати велику потребу в оперативному та достовірному інформуванні про події на фронті. У населення сильно зростає інтерес до військової тематики. Тому на телеканалах, сайтах, в ефірах радіо та шпальтах газет дедалі частіше починають з'являтися матеріали про військовослужбовців та актуальну ситуацію на фронті, прямі включення з фронту та аналітичні матеріали про види озброєння, його характеристику та можливий перебіг військових подій. Дедалі частіше спікерами стають військовослужбовці, військкори, представники вищого військового командування, волонтери та інші дотичні до війни люди. Також в ефірах телеканалів почали з'являтися спецпроекти, метою яких була боротьба з російською пропагандою. Зокрема і в них активно почала висвітлюватися військова тематика. З початком повномасштабного наступу потреба в достовірному інформуванні населення про перебіг військових дій на

території України зріс ще більше. Загалом збільшилась кількість репортажів із передової, а в ефірах новин дедалі частіше ситуацію на фронті почали коментувати представники вищого військового керівництва. Також військова агресія дала поштовх до розвитку спецпроектів та документалістики. Українського глядача дедалі частіше знайомлять з українським документальним кіно, яке присвячене ключовим подіям російсько-української війни.

РОЗДІЛ III. Специфіка висвітлення військової тематики у вузькоспеціалізованих медіа та виданнях

3.1. Жанрові аспекти газети «Крила України»

Газета «Крила України» – військове вузькоспеціалізоване видання Міністерства оборони України. На шпальтах газети висвітлювались діяльність повітряних сил України. Перший випуск газети вийшов 27 серпня 1999 року. Періодичність випуску свіжих номерів складала один раз на тиждень. Наразі часопис припинив своє існування у зв'язку із Законом України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації». Останній випуск був надрукований наприкінці червня 2016 року. Всього вийшло 845 випусків газети.

Тираж газети впродовж роки варіювався. Зокрема, у 2011 році він складав 1050 примірників, наприкінці 2013 – 20370, а уже у 2016 – ця цифра дорівнювала 8450.

Обсяг видання складав 16 сторінок. До випуску №51 за 16-20 грудня 2013 року газета виходила у чорно-білому форматі. А починаючи з випуску №52 за 23-31 грудня 2013 року кольоровими стали 1, 8, 9 та 16 сторінки.

До 2014 року новини в газеті були подавались у рубриках «День за днем», «Офіційно», «Складова боєготовності», «Армійські будні», «Вісті з ВНЗ», «Соціальний аспект», «Армія та суспільство», «Новини ОПК», «MILITARY NEWS», «Космічні новини», «Історія підкорення небес», «Горизонти спорту» та «У хвилину дозвілля». Проте, починаючи із випуску №1-2 за 17 січня 2014 року рубрикацію із шпальт газети забрали, натомість новини на сторінках об'єднувались за спільною темою. Публікації у своїй більшості виходили українською мовою, проте траплялись і такі, які були опубліковані російською.

Жанрова палітра газети представлена як матеріалами інформаційної, так і аналітичної групи жанрів. Зокрема, на шпальтах зустрічають інтерв'ю,

репортажі, замітки, коментарі, статті та кореспонденції. З художньо-публіцистичної групи жанрів в газеті представлені портретні нариси.

Прикладом хронікальної замітки є публікація «Діяльності ОПК додадуть ефективності» (Крила України. – 2011. – №1-2. – С.2). Так, публікація лише інформує читача про підписання Президентом України Указу № 1245/2010 «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України». Автор замітки подає лише сам факт підписання та стисло вказує мету цього указу та що він передбачає.

Публікація під заголовком «У Києві пройшло спільне засідання Президії НАНУ та Колегії ДКАУ, присвячене 50-річчю польоту Ю.О. Гагаріна у Космос» (Крила України. – 2011. – №15. – С.10) за жанром також є хронікальною заміткою. Журналіст сухо та коротко інформує читачів про проведення спільного розширеного засідання Президії Національної академії наук України та Колегії Державного космічного агентства України, яке було присвячене 50-річчю польоту Ю.О. Гагаріна у Космос. У тексті вказується дата та місце проведення засідання, проте будь-які його деталі не зазначаються.

Ще одним прикладом хронікальної замітки на шпальтах газети є публікація під назвою «Командири отримали право надавати відпустки бійцям АТО» (Крила України. – 2014. – №49. – С.2). Так, журналіст починає матеріал основним повідомленням: «Керівництво Генштабу ЗС України проводить заходи щодо ротації особового складу в зоні АТО з урахуванням підтримання високого рівня обороноздатності країни...». Далі він доповнює його додатковими відомостями: «Планова ротація підрозділів триватиме відповідно до графіків...», «В той же час, з метою зменшення напруги, прийнято рішення про надання певних прав командирам підрозділів, які отримали повноваження надавати короткострокові відпустки, з урахуванням тактичної обстановки...». Таким чином, замітка побудована за правилом «перевернутої піраміди».

Прикладом короткої інформаційної замітки є матеріал під заголовком «Сурми України» (Крила України. – 2012. – №15. – С.6). Публікація починається основним повідомленням: «У Сумах відбувся 13-й Всеукраїнський фестиваль духової музики «Сурми України», присвячений Дню Конституції України». Далі автор доповнює основне повідомлення додатковою інформацією: «Загалом, на «Сурмах України» грали 13 творчих колективів. Це представники...», «Крім того, вперше у фестивалі взяли участь 2 іноземних колективи...». Таким чином, публікація відповідає правилу «перевернутої піраміди», оскільки спочатку подається основне повідомлення, а уже за ним подаються додаткові відомості. Але варто зазначити, що журналіст у публікації не вказує коли проводився фестиваль.

У цьому ж випуску газети представлений ще один матеріал під назвою «В гостях у ракетників» (Крила України. – 2012. – №15. – С.6), який за жанром є короткою інформаційною заміткою. Журналіст починає публікацію з основного повідомлення: «Нещодавно військовослужбовці одного з підрозділів Варшавсько-Одеської ордену Суворова III ступеня зенітної ракетної бригади, де командир підрозділу підполковник Сергій Бурлака, провели зустріч з вихованцями підшефного комунального навчального дитячого будинку «Перлина». Далі у матеріалі журналіст розкриває додаткові деталі зустрічі: «Діти показали військовим справжню театральну виставу, яку із задоволення дивилися і родини військовослужбовців...», «Військовослужбовці продемонстрували виконання нормативів із захисту від зброї масового ураження, складанні та розкладанні навчального автомата...». Таким чином матеріал також побудований за правилом «перевернутої піраміди», оскільки журналіст виносить основний факт на перше місце, а далі доповнює його додатковими відомостями.

Публікація під заголовком «Міністри оборони України та Литви випробували комплексні тренажери пілотів» (Крила України.– 2016. – №16. – С.2) також за жанром є короткою інформаційною заміткою. Автор тексту починає свій матеріал із вступного абзацу: «19 квітня під час перебування у

Харкові керівники оборонних відомств України та Литовської Республіки відвідали Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба...». Далі автор доповнює основний факт додатковими повідомленнями: «Генерал армії України Степан Полторак і Юозас Олекас зустрілися з керівним складом видового вишу, ознайомилися з досягненнями навчальної та наукової діяльності університету, а також відвідали фотоекспозицію «Обличчя війни»...» та «Під час огляду навчально-матеріальної бази міністри поспілкувалися з професорсько-викладацьким складом і курсантами...». Тобто матеріал побудований за правилом «перевернутої піраміди», оскільки основний факт виноситься на передній план, а далі він доповнюється додатковими відомостями.

Ще одним прикладом короткої інформаційної замітки є матеріал під назвою «Поранених не забувають» (Крила України. – 2014. – №49. – С.2). Замітка побудована за правилом «перевернутої піраміди». Так, першочергово подається основне повідомлення: «Міністр оборони України генерал-полковник Степан Полторак днями відвідав поранених військовослужбовців, які проходять лікування...». Далі журналіст доповнює матеріал додатковими відомостями: «Під час візиту до медичної установи генерал-полковник Степан Полторак привітав військовослужбовців із їхнім професійним святом...» та «Також глава оборонного відомства заохотив низку поранених військовослужбовців відзнаками Міністерства оборони України «За військову доблесть».

Також на шпальтах газети функціонує розширена інформаційна замітка. Прикладом розширеної інформаційної замітки є публікація «Українські та білоруські десантники стрибали з українськими парашутами» (Крила України. – 2012. – №30. – С.4). Матеріал має свій заголовковий комплекс: заголовок та лід. Публікація починається основним повідомленням «На полігоні Широкий лан завершується українсько-білорусько-російські миротворчі тактичні навчання «Слов'янська співдружність-2012»...», яке журналіст доповнює додатковими відомостями. Таким чином матеріал

відповідає правилу «перевернутої піраміди». Також публікація доповнюється фотографією.

Публікація під заголовком «Луганщину і Рівненщину поєднують добрі справи» (Крила України. – 2016. – №19.– С.11) за жанром є розширеною інформаційною заміткою. Публікація має свій заголовковий комплекс: заголовок та лід. Матеріал відповідає «перевернутої піраміди», оскільки він починається із основного повідомлення: «У районах Луганської області, що найбільше постраждали від бойових дій, протягом тижня працювали волонтери з Рівненщини...», яке далі доповнюється додатковими відомостями. Автор у своєму тексті цитує голову Рівненської районної державної адміністрації Миколу Сальчука. Матеріал доповнюється фотографіями.

Ще одним прикладом розширеної інформаційної замітки є матеріал під назвою «ЗРК отримують друге життя» (Крила України.– 2012. – №37. – С.2). Публікація має свій заголовковий комплекс, який складається із заголовку та підзаголовку. Журналіст починає матеріал основним повідомленням: «На Житомирщині розпочалися приймально-здавальні випробування відремонтованого ЗРК С-300ПТ...». Далі основне повідомлення доповнюється додатковими відомостями. Таким чином замітка відповідає правилу «перевернутої піраміди», оскільки основний факт подається на початку, а згодом доповнюється додатковими відомостями. У матеріалі присутній коментар колишнього заступника Міністра оборони України Дмитра Плящука. Також публікація доповнюється фотографіями.

Також розширеною інформаційною заміткою є публікація «Міністри оборони України та Канади підписали Декларацію про наміри» (Крила України. – 2014. – №49.– С.2). Зокрема, матеріал має свій заголовковий комплекс: заголовок та лід. Публікація відповідає правилу «перевернутої піраміди», оскільки першочергово журналіст подає основне повідомлення: «8 грудня у Києві відбулася зустріч глав оборонних відомств України та Канади...». Далі воно доповнюється додатковими відомостями: «Зокрема, в

документі наголошується, що двом країнам вже вдалося досягти значних успіхів у цьому напрямі шляхом проведення багаторічних навчань, співпраці в рамках канадської Програми військової підготовки та співробітництва...», «Керівники оборонних відомств України та Канади заявили про наміри продовжувати спільну роботу в пошуках шляхів подальшого розвитку співпраці у сфері зміцнення обороноздатності наших держав...». У матеріалі присутні коментарі Міністра національної оборони Канади та Міністра оборони України. Також публікація доповнюється фотографією.

Також у газеті активно функціонував ще один жанр інформаційної групи – інтерв'ю. Цей жанр зустрічається майже у кожному випуску, традиційно на 8-9 сторінках. Зокрема, найчастіше всього подається інтерв'ю з представниками вищого військового командування, командирами підрозділів, військовослужбовцями та іншими людьми, які дотичні до військової сфери.

Зокрема, публікація під заголовком «Письменник Артем Чех: «У майбутньому історики називатимуть цю війну середньовіччям» (Крила України. – 2016. – №14. – С.10) відноситься до цього жанру. Матеріал починається вступним абзацом, у якому журналіст знайомить читача з респондентом. У матеріалі ним виступає український письменник Артем Чех, який був мобілізований до лав Збройних сил України. Журналіст викладає свій текст у формі «питання-відповідь». У такому форматі читачеві розкривають життєвий та бойовий шлях героя публікації.

Матеріал під назвою «Павло Лебедев: «Ми не збираємося ні з ким воювати, але скривдити себе не дамо» (Крила України. – 2013. – №7. – С.8) за жанром також відноситься до інтерв'ю. Публікація починається із вступного абзацу, в якому журналіст інформує читача, що наближається останній призив юнаків на строкову військову службу. Далі у форматі «питання-відповідь» журналіст подає розмову з колишнім Міністром оборони України Павлом Лебедевим. У межах цієї розмови підіймаються теми щодо того яким

буде українське військо без призовників, боєготовність української армії та продаж українського озброєння.

Матеріал «Тарас Тополя: Для мене це ніколи не було АТО, це – війна. І вона остаточно прийшла у мою родину» (Крила України. – 2014. – №50. – С.7) також за жанром є інтерв'ю. Публікація починається із вступного абзацу, у якому журналіст розповідає про волонтерський шлях співаків із українського рок-гурту «Антитіла». Далі подається розмова із фронтменом гурту Тарасом Тополею у форматі «питання-відповідь».

Ще одним прикладом інтерв'ю на шпальтах газет є публікація під заголовком «Капелан Петро Буряк: «Війна – не гріх для тих, на чиєму боці правда» (Крила України. – 2015. – №17. – С.6). Публікація починається із вступного абзацу, де читача коротко знайомлять з особливістю військової професії капелана. Далі журналістка подає спілкування з військовим капеланом, який знаходився на фронті.

Також на шпальтах газети представлений ще один жанр інформаційної групи – звіт. Частіше всього звіти описують військові наради, візити військово-політичного керівництва до військових частин та полігонів тощо.

Зокрема, прикладом хронікального звіту є матеріал «Основне зусилля – на зростання бойових спроможностей» (Крила України. – 2016. – №26. – С.2). Публікація має заголовковий комплекс: заголовок і лід. За структурою це прямий інформаційний звіт, тому що події у ньому відтворюються у хронологічні послідовності. У тексті автор, дотримуючись хронології розповідає про засідання Військової ради Повітряних Сил ЗС України. У межах матеріалу автор вдається до цитування представників вищого військового керівництва. Також публікація доповнюється фотографіями.

Публікація під заголовком «За службу миру» (Крила України. – 2015. – №49. – С.4) є повним інформаційним звітом. Публікація має заголовковий комплекс: заголовок, підзаголовок та лід. Так у матеріалі розповідається про церемонію нагородження українських миротворців у Конго. При подачі інформації журналіст дотримується хронології, називає всіх учасників

нагородження, а також вдається до їх цитування. Матеріал доповнюється фотографіями.

Ще одним прикладом повного інформаційного звіту є матеріал під заголовком «Міністр оборони України генерал-полковник Степан Полторак: «Ми цінуємо увагу, яку США приділяє ситуації в Україні, та вдячні за допомогу, яку уряд Сполучених Штатів надає нашій державі у вкрай складній ситуації» (Крила України. – 2014. – №43. – С.4). У ньому журналіст, дотримуючи хронології викладу фактів, розповідає про зустріч українського військового керівництва з делегацією зі Сполучених Штатів Америки. При подачі інформації, журналіст називає усіх представників делегації та цитує їх у тексті. Публікація має свій заголовковий комплекс: заголовок та лід. Також матеріал доповнений фотографіями.

Ще одним жанром інформаційної групи, який активно функціонував на шпальтах газети «Крила України» є репортаж. Зокрема, матеріал під назвою «19-й територіальний приймає бій. І стоїть» (Крила України. – 2014. – №40. – С.8) є прикладом репортажу. У межах матеріалу, журналіст розповідає читачеві про життя бійців 19-го батальйону територіальної оборони на передовій. У публікації автор дає пряму мову бійців, а також описує події таким чином, щоб створити у читача ефект присутності. Зокрема, журналіст детально описує умови в яких проживають, їдять та несуть службу бійці. Матеріал має свій заголовковий комплекс: заголовок та лід. Також він доповнений фотографіями.

Ще одним прикладом репортажу є публікація під назвою «Приходять підрозділи посилення» (Крила України. – 2014. – №33. – С.8). Журналіст розповідає про приїзд підкріплення до українських військовослужбовців на передову. Автор у матеріалі створює ефект присутності. Матеріал має свій заголовковий комплекс, який складається із заголовку та ліду. Також публікація доповнюється фотоматеріалами.

Також на шпальтах газети активно функціонує група аналітичних жанрів. Зокрема, на сторінках можна ознайомитись із кореспонденціями та

статтями, які містять глибоку аналітику щодо видів озброєння, ситуації на фронті та проблем з якими зіштовхнулась українська армія.

Зокрема, матеріал під назвою «Чи засяють по-новому військові аеродроми?» (Крила України. – 2016. – №3. – С.4) є проблемною статтею. У межах публікації, автор виносить на основний план проблему модернізації застарілих світлосигнальних елементів на військових аеродромах України. Також він пояснює читачеві для чого вона потрібна, вдається до аналітики та перераховує позитивні сторони модернізації освітлення. Публікація доповнена коментарями експертів у цій сфері. Також журналіст наводить шляхи розв'язання цієї проблеми. Матеріал доповнюється фотографіями.

Матеріал «Бойовий кулак українських бронемашин» (Крила України. - 2016. – №21. – С.10) є прикладом статті. Так, журналіст підіймає важливу суспільну тему, а саме – модернізація озброєння української армії, а думка рухається від загального до конкретного. Зокрема, спочатку автор в загальному описує ситуацію щодо створення нових зразків озброєння вітчизняними оборонними підприємствами, а далі уже конкретно розповідає про кожну із розробок. Матеріал має свій заголовковий комплекс: лід та заголовок. Окрім того, журналіст доповнює текст ілюстраціями.

Ще одним прикладом проблемної статті є публікація під заголовком «А8-39 Гріпен» привезуть до Повітряних Сил України?» (Крила України. – 2014. – №41. – С.3). Автор одразу виносить проблему недостатньої боєготовності Збройних сил України на основний план. У тексті журналіст проводить глибоку аналітику та розповідає читачеві про переваги шведських літаків над радянськими, які знаходяться на озброєнні України.

Ще одним жанром аналітичної групи який функціонує у газеті «Крила України» є кореспонденція. Зокрема, матеріал під заголовком «Реальні оселі та химерні портали для сімей загиблих авіаторів» (Крила України. – 2014. – №41. – С.3) є прикладом кореспонденції. Матеріал побудований довкола проблеми забезпечення житлом сімей українських військових льотчиків, які загинули під час виконання бойових завдань. Журналіст розглядає цю

проблему на конкретному прикладі однієї із родин загиблого українського льотчика. Наприкінці автор подає висновки. Також матеріал прикріплюється фотографіями.

Жанри художньо-публіцистичної групи представлені на шпальтах газети нарисами. Так, майже у кожному випуску газети можна побачити цей жанр. Так, найчастіше зустрічається такий вид нарису, як портретний.

Зокрема матеріал під назвою «Діло було під Маріуполем...» (Крила України. – 2015. – №7. – С.10) є портретним нарисом. Публікація має свій заголовковий комплекс, який складається із заголовка та ліду. Центральною персоною у нarisі є старший сержант Григорій Балай. У матеріалі журналіст описує його життєвий шлях та період служби в зоні АТО. У тексті наведені самі коментарі героя матеріалу. Публікація доповнена фотографіями, зокрема й особистою фотографією героя матеріалу.

Публікація «Ліма» в «Донбасі» та й на Донбасі...» (Крила України. – 2015. – №26. – С.6) також за жанром є портретним нарисом. У ній журналіст описує життєвий та бойовий шлях військовослужбовця добровольчого батальйону «Донбас» Олега Сенкевича. Матеріал має заголовок та лід. Також вона доповнена фотографіями головного героя матеріалу. Також журналіст у своєму тексті вдається до його цитування.

Ще одним прикладом нарису є матеріал під заголовком «Першу зірку отримано!» (Крила України. – 2016. – №20. – С.10). За видом цей нарис також є портретним, оскільки у ньому журналіст розповідає про життєвий шлях молодшого лейтенанта Мирослави Полінчук. У матеріалі журналіст вдається до цитування головної героїні. Публікація має свій заголовковий комплекс: заголовок та лід. Також текст доповнюється фотографіями, на якій зображена головна героїня матеріалу.

У цьому ж випуску газети представлений ще один портретний нарис під заголовком «Офіцер, загартований у бою» (Крила України. – 2016. – №20. – С.10). Центральним героєм тексту є молодший лейтенант Максим Світличний. У межах публікації, журналіст описує його життєвий та бойовий

шлях. Матеріал має заголовок, лід, а також доповнений фотографіями головного героя.

3.2. Специфіка та особливості медіапроектів «РекрутUA», «Армія сьогодні» та «Техніка війни» Військового телебачення України

РекрутUA – медіапроект Військового телебачення України, в якому український військкор та учасник російсько-української війни Олексій Чубашев розповідає про різні силові підрозділи та роди військ Збройних сил України та особисто проходив процедуру рекрутингу у них. Трансляція програми відбувалась й в ефірах українських телеканалів: «24 канал» та «5 Канал». 10 червня 2022 року військовий журналіст Олексій Чубашев загинув поблизу міста Сєвєродонецьк, захищаючи Україну від російського агресора.

З 2018 по 2021 роки вийшло 35 випусків телепрограми 4 сезони телепрограми: Рекрут.UA – SOF, Рекрут.UA – ДШВ, Рекрут.UA – Морська піхота, Рекрут.UA – Снайпер. Тривалість випусків варіюється від 10 до 30 хвилин.

У першому сезоні медіапроекту, під назвою «Рекрут.UA – SOF», Олексій Чубашев розповідає про випробування, які проходять рекрути для того, аби вступити до лав Сили спеціальних операцій Збройних сил України. У межах випусків цього сезону журналіст детально розкриває особливості підготовки спецпризначенців та демонструє їхнє озброєння. Випуски доповнюються коментарями інструкторів. Також, з міркувань безпеки, у сезоні обличчя всіх інструкторів та рекрутів приховані, а голос змінено.

У другому сезоні, під назвою «Рекрут.UA – ДШВ», журналіст розповідає про підготовку військовослужбовців десантно-штурмових військ. Зокрема, перша серія сезону присвячена особливостям фізичного та психологічного відбору рекрутів у цей рід військ. У випуску використанні коментарі представників вищого військового командування, військовослужбовців, інструкторів та інших рекрутів. Також журналіст

показує глядачеві особливості фізичної, психологічної та тактичної підготовки у цьому роду військ.

Третій сезон медіапроєкту має назву «Рекрут.UA – Морська піхота». У його межах, Олексій Чубашев спільно з групою українських морських піхотинців вирушає на військові навчання НАТО у Грузію. Перша серія сезону присвячена подіям, які відбувались по дорозі до Грузії. Так, ще з перших секунд глядача починають тримати у напрузі, оскільки під час поїздки російський військовий корабель вдавався до провокацій у Чорному морі. У межах першого випуску, журналіст розповідає про особливості двох військових кораблів: українського корабля розвідника «Переяслав» та російського «Касімов». У межах наступних випусків журналіст розповідає про особливості військового спорядження, зброї та техніки, яку використовують українській військовослужбовці та військовослужбовці західних країн, які приїхали на навчання. Також він вдається до їх порівняння. У випусках присутні коментарі як українських військовослужбовців, так і закордонних.

У межах четвертого, й останнього сезону, під назвою «Рекрут.UA – Снайпер» Олексій Чубашев розкриває етапи відбору та підготовки рекрутів на військову спеціальність снайпера та марксмена. Як і у першому сезоні, з міркувань безпеки, обличчя інструкторів та рекрутів або приховані, або зйомка ведеться таким чином, щоб неможливо було ідентифікувати їх особу. Впродовж 8 серій журналіст розповідає про фізичні та психологічні особливості відбору на цю військову професію, етапи підготовки та види озброєння, яке використовують українські снайпери та марксмени. Також у випусках присутні коментарі військових інструкторів та інших рекрутів.

«Армія сьогодні» – щотижнева інформаційна телепрограма, створенням якої займалась Центральна телерадіостудія МО України «Військове телебачення України». Виходила програма щосереди з 3 лютого до 27 жовтня 2021 року. За цей час вийшло 39 новинних випусків, у сюжетах яких глядачеві розповідають про технічні характеристики того, чи

іншого озброєння, актуальні події в армії та новини військових вишів, висвітлюють важливі процеси у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України. Тривалість кожного випуску варіюється у межах від 20 до 30 хвилин.

Так у випуску за 27 жовтня 2021 року вийшов сюжет про перше застосування турецького ударного безпілотної «Bayraktar TB2» у зоні ООС. Глядачеві демонструють кадри відзняті дроном. Сюжет доповнюється коментарем військових експертів Олега Жданова та Ігоря Романенка.

Далі глядачеві демонструють сюжет про проведення Міжпарламентської Ради Україна – НАТО. У його межах журналіст проєкту розповідає глядачеві про перебіг засідання та чим воно важливе для України. Сюжет доповнюється коментарем колишньої заступниці Міністра оборони України Ганни Маляр.

У цьому ж випуску, у сюжеті «Тиждень в ООС», журналісти проєкту подають інформацію щодо ситуації в зоні ООС. Відеоряд доповнюється кадрами із позицій українських військовослужбовців. У сюжеті присутній коментар речника командування об'єднаних сил Дмитра Луцюка.

У випуску за 3 березня 2021 рік вийшов сюжет про тренування українських танкістів у зоні ООС. Глядачу розповідають про особливості застосування танків на полі бою та детальніше розповідають про військову тактику. У відеоряді демонструється військова техніка. Також журналістка у сюжеті подає коментарі військовослужбовців.

Наступний сюжет присвячений навчанням українських саперів. Так, журналіст детальніше розкриває особливості цієї професії глядачеві, пояснює її специфіку та розповідає про хитрощі, до яких вдається ворог. У відеоряді глядачеві демонструють яким чим чином, та завдяки яким засобам сапери виявляють ворожі вибухові заряди. Сюжет доповнюється коментарями військовослужбовців.

Ще один сюжет присвячений військовим навчанням українських інженерно-саперних військ вийшов у випуску програми за 31 березня 2021

року. Журналіст розповідає глядачеві про перебіг навчань українських військовослужбовців поблизу кордону з тимчасово окупованим Кримом. Відеоряд доповнює кадрами, на яких зображена військова техніка. Також сюжет доповнюється коментарем Командувача Об'єднаних Сил ЗС України.

У цьому ж випуску вийшов сюжет про початок весняного призиву на строкову службу до лав Збройних Сил України та Національної Гвардії. У межах випуску журналіст розповідає про особливості першого у 2021 році призиву та розвінчують найпоширеніші міфи. Сюжет доповнюється коментарем представника військового комісаріату,

Про навчання українських військовослужбовців на ділянці Чорноморського узбережжя розповідається у сюжеті за 7 квітня 2021 рік. Глядачеві розповідають про роди військ які взяли участь у навчаннях, а також вправи, які вони відпрацьовували. Відеоряд складається із кадрів, на яких зображене відпрацювання цих же маневрів. Сюжет доповнюється коментарем Командувача Об'єднаних Сил ЗС України.

У цьому ж випуску вийшов сюжет про передачу українським військовослужбовцям трьох танків Т-72 з покращеними технічними характеристиками. Журналістка розповідає глядачам, які саме ці покращення та чого вони стосуються.

Також у випуску за цю дату присутній сюжет про ворожий обстріл населеного пункту Красногорівка. Журналістка розповідає наслідки обстрілів та інформує із якої зброї він вівся. Сюжет доповнюється коментарем місцевого жителя, який внаслідок цього ж обстрілу отримав осколкове поранення.

У випуску за 6 жовтня 2021 року розповідається про спільні навчання українських та канадських льотчиків. Журналістка розповідає про комплекс навчальних завдань які виконали пілоти. У Відеоряді демонструються кадри, на яких зображені військові літаки Канади й України безпосередньо у момент виконання цих маневрів.

У цьому ж випуску представлений сюжет, у якому розповідається про спільні військові навчання українських військовослужбовців інженерних підрозділів та військ радіаційного, хімічного та біологічного захисту. Журналістка детальніше розповідає глядачам про етапи цих навчань. Відеоряд складається із записів, на яких військовослужбовці виконують ці маневри. У сюжеті представлені коментарі військовослужбовців.

Наступний сюжет у випуску розповідає про візит представників уряду Естонії у зону ООС. Журналістка розповідає з якою метою приїхала закордонна делегація та називає місця які вона відвідала. Сюжет доповнюється коментарем Командувача ООС та канцлера Міністерства закордонних справ Естонії.

Про візит Міністра оборони США Ллойда Остіна до України йдеться у випуску програми за 20 жовтня 2021 року. Журналістка розповідає глядачам про деталі візиту міністра та пояснює що він означає для України. Сюжет доповнюється коментарем Міністра оборони України та Міністра оборони США.

У цьому ж випуску вийшов сюжет, у якому розповідається про практичні навчання курсантів факультету радіаційного, хімічного, біологічного захисту та екологічної безпеки Військового інституту танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Журналістка розповідає глядачеві що саме відпрацьовували курсанти. Сюжет доповнюється прямою мовою курсантів та викладачів.

Про черговий військовий вантаж для української армії від США йдеться в сюжеті за 27 жовтня 2021 року. Так, журналістка розповідає глядачам що саме надіслали Україні закордонні партнери. Сюжет доповнюється коментарями заступника Міністра оборони України, Начальника Головного управління логістики Збройних Сил України та Командувача Медичних сил Збройних Сил України.

«Техніка війни» – щотижневий інформаційно-аналітичний проєкт, який був створений спільними зусиллями журналістів «Військового телебачення

України» та телеканалу «24». Програма виходила в ефірі телеканалу «24» щосуботи о 20:30. Перша серія проєкту вийшли в ефір 26 вересня 2015 року, а остання – 20 лютого 2022 року. За цей час було зроблено 232 випуски. Хронометраж кожної серії варіюється від 10 до 30 хвилин. Ведучим проєкту виступає підполковник ЗСУ Сергій Камінський.

У телепрограмі висвітлюється інформація про модернізовані та нові зразки озброєння та військової техніки як України, так і всього світу.

Так, у випуску програми за 10 жовтня 2015 року, розповідається про проведення тест-драйву бронетранспортера українського виробництва «Дозор-Б». У межах сюжету журналіст розповідає глядачеві для чого призначений цей автомобіль, його основні технічні характеристики та сильні сторони. Відеоряд характеризується хорошою наповненістю, оскільки сам бронетранспортер демонструють з усіх ракурсів як із зовні, так і з середини. Сюжет доповнений коментарями директора ДП «Львівський бронетанковий завод» провідного технолога та начальника цеху з виробництва цього автомобіля.

У випуску за 10 вересня 2016 року журналісти проєкту представили найкращі 5 снайперських гвинтівок у світі. Так, глядача знайомлять з технічними характеристиками та зовнішнім виглядом цих гвинтівок.

Про технічні характеристики та особливості та недоліки російського танку Т-14 «Армата» розповідається у випуску за 13 серпня 2016 року. У першу чергу журналісти проєкту ставлять питання, чи настільки ворожий танк потужний, наскільки його малює російська пропаганда. Так глядачеві розповідають про низку ексцесів, які траплялись з танком та пояснюють чому ця військова машина буде не такою ефективною на полі бою. Також сюжет доповнюється коментарем українського фахівця з бронетехніки. Наприкінці випуску журналісти доходять до висновку, що скоріш за все танк «Армата» створений більше для медійних цілей, аніж для бойових.

Про тест-драйв українського броньовика «Varta» розповідається у випуску за 17 вересня 2016 року. Глядачеві демонструють нову українську

розробку, розповідають про її особливості, сильні сторони та технічні характеристики. Також у сюжеті представленні коментарі представників заводу, які займались розробкою та подальшим виготовленням броньовика.

У сюжеті за 14 січня 2017 року розповідається про сучасний британський танк «Challenger-2». Журналісти знайомлять глядачів з технічними характеристиками та бойовими особливостями танку, розповідають про основні модулі та озброєння. Сюжет доповнюється коментарями британського екіпажу, які детальніше розповідають сам танк.

Про озброєння ісламських терористів розповідається у випуску за 28 січня 2017 року. Так журналісти детально розповідають глядачам про основні різновиди техніки, які використовують терористи «ІДІЛ» у боях. Сюжет доповнюється відеозаписами, на яких і зображення ця техніка. Також присутні коментарі військових експертів.

Тест-драйв бронеавтомобіля українського виробництва «Козак-2М» висвітлюють у сюжеті за 11 березня 2017 року. Зокрема журналіст розповідає про основні технічні та бойові характеристики, особливості та сильні сторони автомобіля. Сюжет доповнюється коментарями представників підприємства, які займались розробкою та подальшим виготовленням броньовика.

Про розвиток наземних бойових роботів йдеться у випуску за 3 березня 2018 року. Журналіст розповідає глядачеві про новинки за 2018 рік та розкривають тенденції сегмента колісних безпілотників. Зокрема, у сюжеті мова йде про технічні характеристики та бойові особливості цих безпілотних засобів. Журналіст також подає пряму мову керівників промислових концернів, які займались проєктуванням та виготовленням цих машин.

Ще один сюжет у якому йдеться про тест-драйв та випробування броньованого автомобіля українського виробництва вийшов 24 листопада 2018 року. Так, у межах цього випуску, журналіст розповідає про технічні характеристики та бойові особливості броньовика «Тритон». Сюжет доповнюється коментарями представників концерну та військового керівництва.

Про особливості бойового застосування, технічні характеристики та недоліки станкового протитанкового гранатомета СПГ-9 розповідається у сюжеті за 4 квітня 2020 року. Так, глядача детально знайомлять з цим видом озброєння, демонструють його зовнішній вигляд та розповідають його про його основне призначення. У сюжеті використанні відеозаписи, які були зняті військовослужбовцями у зоні АТО/ООС із використанням цього виду озброєння. Також випуск доповнюється коментарями військовослужбовців, військового журналіста та курсантів.

Про ще одну розробку російського військово-промислового комплексу розповідається у сюжеті за 18 квітня 2020 року. Так, журналісти розповідають про основні технічні характеристики та особливості російського танку Т-90М. У кінці підбиваються підсумки, що танк більше є черговою модернізацією старого зразка бойової техніки, аніж новою розробкою.

У випуску за 16 травня 2020 року представлений топ-5 українських модифікацій танків, які Збройні сили України використовували у боях на Донбасі. Журналіст детально розповідає глядачеві про технічні характеристики та бойові особливості. Зокрема, значна увага приділяється танку «БМ Оплот» українського виробництва.

Про багатофункціональну роботизовану платформу українського виробництва розповідається у сюжеті за 27 вересня 2021 року. Зокрема, глядачеві розповідають про її основні технічні характеристики та можливі сфери застосування. У сюжеті використовується коментар менеджера цього проєкту. Відеоряд доповнюється анімацією, на якій наочно демонструється ймовірне застосування безпілотної засоби в бойових умовах.

У цьому ж випуску представлений сюжет про літаки «F-117» та «B-21 Raider» ВПС США. Так, журналіст розповідає глядачам про їх бойові особливості та технічні характеристики. Окремо він наголошує на сильних сторонах та перевагах цих літаків.

Висновки до розділу III. Зі здобуттям Україною незалежності вітчизняна військова журналістика почала стрімко розвиватись. З'являється ряд періодичних вузькоспеціалізованих видань, метою яких є висвітлення діяльності як конкретних силових структур, так і Збройних сил України загалом. Їх головною метою, окрім висвітлення життя армії, також було й формування її іміджу. Після початку російської агресії з'явилась ще одна додаткова функція – залучення потенційних кадрів до служби у Збройних силах за контрактом. Загалом, війна з росією спонукала українську військову журналістику до інтенсивного розвитку. Так, Військове телебачення України почало працювати над створенням ряду телевізійних проєктів, які б могли розповісти українцям детальніше про військо, види озброєння та методи ведення війни. Створюється та розвивається військове радіомовлення. Для військовослужбовців та громадян, які знаходяться на лінії фронту окремими випусками починають виходити друковані видання. Проте, через прийняття Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» усі військові періодичні видання Міністерства оборони України припинили своє функціонування.

ВИСНОВКИ

Зі здобуттям Україною незалежності у 1991 році розпочалося формування власних Збройних сил. У поєднанні із лібералізацією суспільства, а також розвитком журналістики це створили великий попит на висвітлення діяльності як окремих силових підрозділів, так і українського війська загалом.

Саме у цей час починають розвиватись періодичні видання Міністерства оборони України. Створюються нові газети й журнали та переформатовуються ті, які існували ще за часів СРСР. Вони висвітлюють актуальні події в українському війську та розповідають про його діяльність.

Проте, через те, що до 2014 року українське суспільство було пацифічно налаштованим, цей розвиток був недостатнім, оскільки громадськість навіть не задумувалась про ймовірний початок бойових дій на території України, а сама армія асоціювалась виключно із проходженням строкової військової служби.

Починаючи з 2014 року інтерес населення до військової тематики значно зріс, а через повномасштабний наступ російських окупантів на територію України, військова тематика стала основною в інформаційному просторі України й залишається такою й до тепер.

Глядача починають знайомити із новими та страшними для нього реаліями. Зокрема в ефірах українського телебачення дедалі частіше починають з'являтися сюжети присвячені українському війську, гостями телепрограм та ток-шоу починають виступати військовослужбовці, волонтери, представники вищого військового командування, військові експерти та аналітики.

Гостро постає питання залучення потенційних добровольців до служби у лавах Збройних Сил України та формування позитивного іміджу як українського військовослужбовця, так і армії загалом. Так, починають створюватись та розповсюджуються соціальні ролики та медіапроекти, які

формують образ українського військовослужбовця як національного героя та визволителя.

Також значно збільшується кількість кореспондентів, які ведуть прямі включення та знімають репортажі безпосередньо із лінії фронту. Центральними персонажами у них стають військовослужбовці, які зі зброєю в руках відбивають ворожу навалу та місцеві мешканці, які особисто відчули всі жахи війни. Тим самим показуючи глядачам картину війни та ті страждання, які вона приносить.

Саме російська агресія дала поштовх до розвитку української військової журналістики. Зокрема, Військове телебачення України починає створювати ряд інформаційних та аналітичних телевізійних програм. У деяких випадках до співпраці залучаються популярні українські телеканали, які починають транслювати медіапродукти у власних ефірах. Так, з'являється ряд телевізійних передач, у яких глядачеві розповідають про актуальні події на фронті та війську, знайомлять з тими, чи іншими зразками військової техніки, а також пояснюють про основні геополітичні рішення, які матимуть безпосередній вплив на українську армію.

Починає функціонувати перша в Україні вузькоспеціалізована військова радіостанція, а у зоні бойових дій та прифронтових територіях, з метою боротьби з ворожою пропагандою, починають розповсюджуються спецвипуски періодичних видань, які розраховані на військовослужбовців та місцевих мешканців.

Також з'являються нові медіапроекти метою яких є боротьба з ворожою пропагандою, зокрема і воєнною. Окрім того, у світ виходять документальні фільми, які присвячені ключовим подіям та персоналіям російсько-української війни.

На жаль, у зв'язку із прийняттям Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» періодичні видання Міністерства оборони України припинили своє існування, а велика

кількість журналістів поповнили ряди редакційної команди інформаційного ресурсу «АрміяINFORM».

Також з початком повномасштабного наступу ряд провідних телеканалів України задля оперативної подачі інформації про перебіг подій на фронті, а також боротьбі з російською пропагандою, об'єднуються у телемарафон «Єдині новини». Це дозволило журналістам цілодобово інформувати громадськість про основні події російсько-української війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко О. Засади підготовки військових тележурналістів України в умовах гібридної війни. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2017. Випуск 42. С. 12–18.
2. Буроменський М., Штурхецький С., Білз Е., Бетц М., Шюпп К., Казанжи З. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: посіб. Київ : «Компанія ВАІТЕ», 2016. 118 с.
3. Гандзюк В.О. Специфіка викриття російської дезінформації та пропаганди у телепроекті «Антизомбі» (ICTV). *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. Львівм: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2018. Вип. 43. С. 78–83.
4. Горевалов С. І. Військові ЗМК в інформаційному просторі України: завдання й перспективи розвитку. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2013. №38. С. 250–256.
5. Жугай В. Й. Висвітлення російсько-української війни 2022 року у ЗМІ: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф., м. Одеса, 17 червня 2022 р. Одеса, 2017. С. 847 – 851.
6. Жугай В., Тарасюк В. Особливості роботи журналістів в умовах інформаційної війни. *Образ*. – 2018. – Вип. 1. С. 128 – 139.
7. Кость С. Журналістика і війна : навч. посіб. Львів, 2016. 414 с.
8. Куляс І. Стандарти й етика журналістики в умовах неоголошеної війни : веб-сайт. URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/11691/2014-10-30-standarty-y-etyka-zhurnalistyky-v-umovakh-neogoloshenoj-viyny/> (дата звернення: 12.09.2022).
9. Німець Н. Українська військова преса теоретичні та історичні аспекти. *Магістерський науковий вісник ТНПУ ім. В. Гнатюка*. 2019. №33. С.199 – 202.

10. Покотило О.І., Сегеда С.П. Становлення військових газет незалежної України та їх роль у реформуванні збройних сил. *Гілея: науковий вісник*. 2014. №80. С. 115–120.
11. Посмітна В. Формування позитивного іміджу захисника як провідна комунікативна стратегія військових і правоохоронних періодичних видань України. *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2012. Випуск 14. С.177-187. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vftk_2012_14_21 (дата звернення: 14.09.2022).
12. Праута М. Місце військових медіа серед джерел інформації для військовослужбовців ЗС України. *Образ*. 2022. Вип. 1. С. 89 – 99.
13. Про реформування державних і комунальних друкованих медіа від 24.12.2015 № 917-VIII. Дата оновлення: 03.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/917-19#Text> (дата звернення 05.11.2022).
14. Сегеда С. П. Створення та розвиток української військової преси (XX – початок XXI ст.) : монографія. Рівне : Овід, 2012. 504 с.
15. Сегеда С.П Засоби масової комунікації у зоні бойових дій: історичний досвід і сучасність. *Воєнно-історичний вісник*. 2019. №31. С. 5-19.
16. Семенюк О.А. Мас-медіа воєнного часу: проблеми лінгвістичного інструментарію. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. №5. С. 259-264.
17. Форманчук Д. М. Інформаційна безпека у воєнній сфері. Сучасний стан та перспективи розвитку *Імперативи розвитку цивілізації* : матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 31 березня 2015 р. Київ 2015. С. 76 – 81.
18. Червінчук А. Журналіст в умовах війни: статус комуніканта та професійні орієнтири. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. №6. С. 237 – 242.

19. Чубук О.Л. Медійники на російсько-українській війні. Вміст і місце журналістики в нових умовах діяльності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. №72. С.270 – 275.

20. Шевчук С., Жадько В., Клименко О., Куляс П., Марків О, Полтавець Ю., Харитоненко О., Харчук О. *Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки*: навч. посіб. Київ, 2018. С. 356.